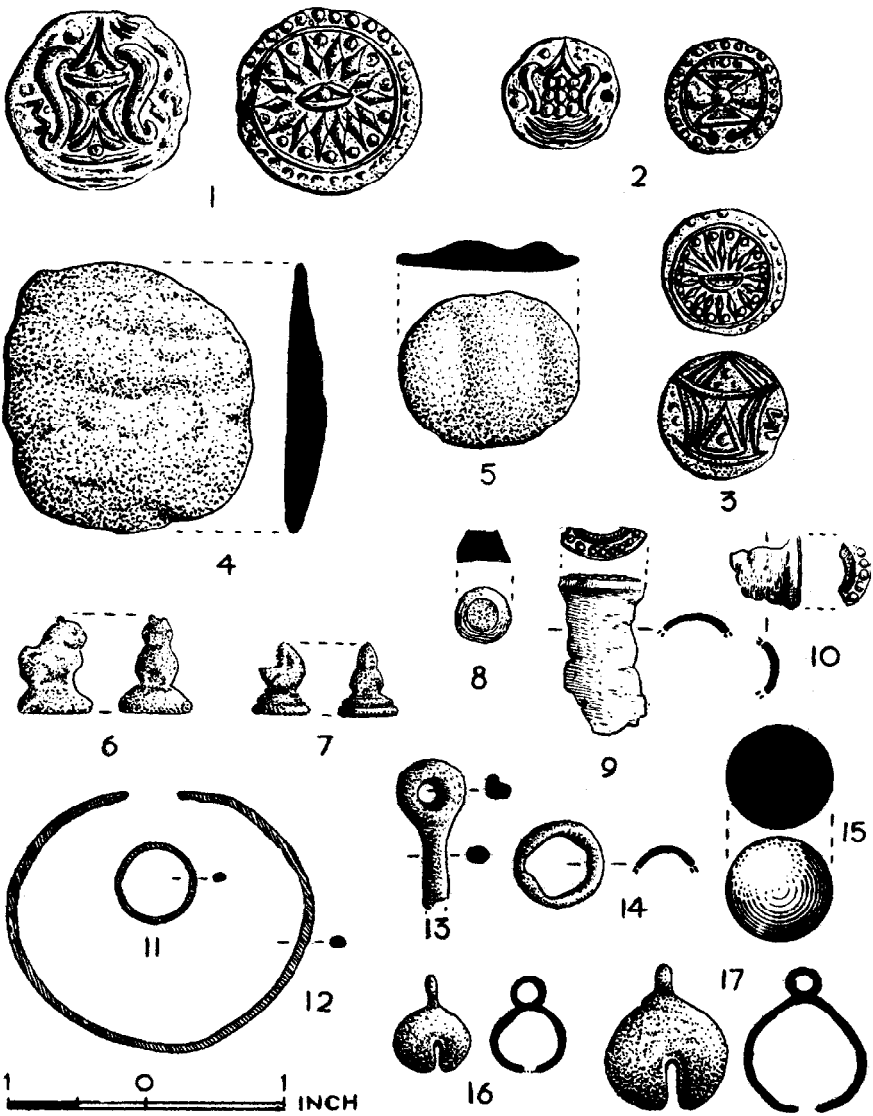

ဗိဿနိုး မြို့ဟောင်းတွင် တွေ့ရသော ဒင်္ဂါး၊ ကြေးလက်ကောဇက်၊ ကြေးချို့၊ စသည့် ပုံစံမျိုး

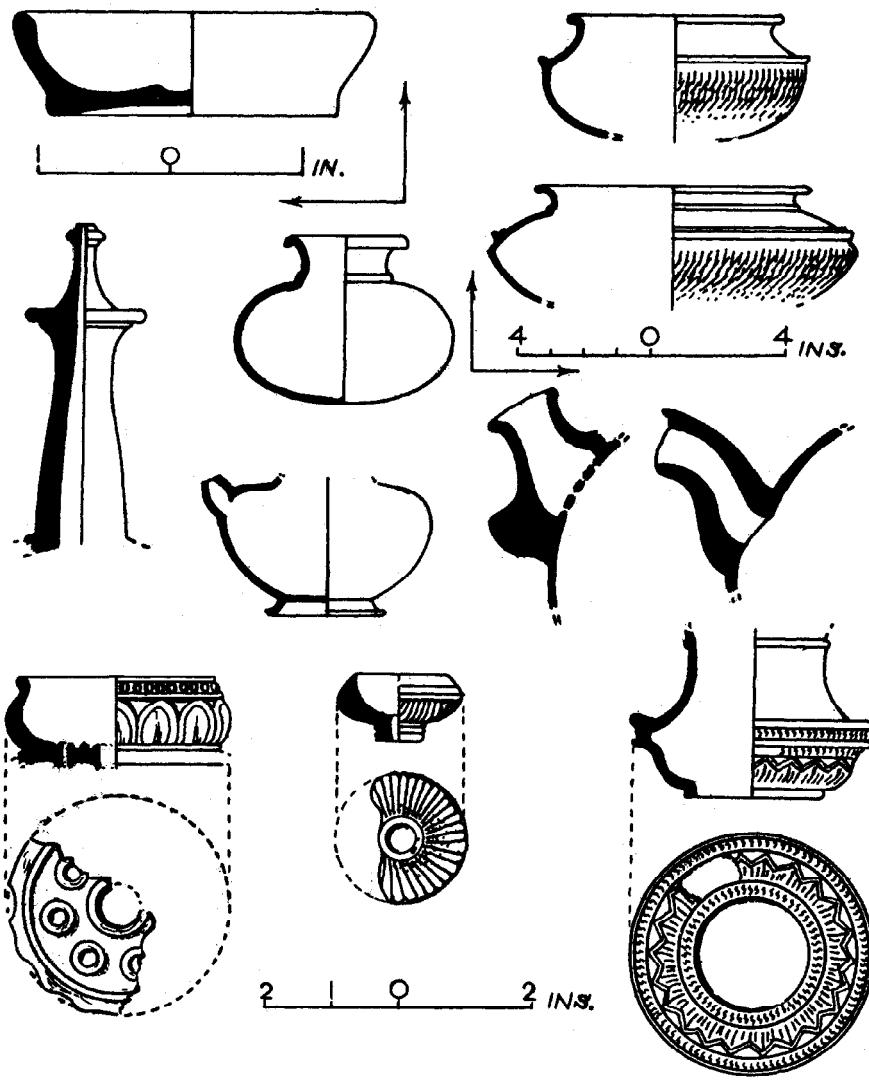

ဗိဿနိုး မြို့ဟောင်းတွင် တွေ့ရသော အချယ်အလှယ်ပါ အိုးခွက် ပုံစံများ

အုတ်ပဲနှင့် မြေသရွတ်များ ကျရောက်ဖုံးဖို့သွားခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဖို့မြေနှင့် တိုင်ကျင်းများကို ထင်ရှားစွာ ခွဲခြားနိုင်လေသည်။ အဆိုပါကျင်းများသည် အရှေ့ဘက်နံရံနှင့် ရှစ်ပေခန့်စီ ကွာဝေး၍ တောင်မြောက် လေးကျင်းတန်းလျက် ရှိ၏။ ထိုကျင်းနှစ်တန်းလုံးတွင် ကျင်းတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ တောင်မြောက် အကွာအဝေးမှ ကျင်း၏ဗဟိုများမှ ၁၆ ပေခန့်ရှိသဖြင့် ကျင်းအစုံအတွဲ ၄ ခု အရှေ့အနောက်ဖြောင့်တန်း လျက် တည်ရှိနေသည်။ ဤကျင်းများသည် အချင်း နှစ်ပေမျှရှိ၍ ယင်းတို့ကို မြေနံရံဖြတ်ပိုင်းပုံများတွင် ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်ရ၏။ သို့သော် အနောက်မြောက်ထောင့်ရှိကျင်းကို အောက်ခြေ၌ သုံးပေခန့်ထုရှိသော အုတ်ရိုးပတ်လည် ပိုင်းရံထားသဖြင့် ကျင်း၏အနေအထားနှင့် ပမာဏကို အတိအကျသိရှိနိုင်သည်။ အုတ်ဖိနပ်ကို ထောက်ထား၍လည်း သစ်သားတိုင်များကို မတ်တည်ပြီးနောက် အဆောက်အအုံအတွင်း၌ မြေ အပြည့်ဖို့သိပ်ထားကြောင်း သိရသည်။ အဆောက်အအုံအုတ်ရိုး၏ အတွင်းဘက်နံရံ ပတ်လည်တစ်လျှောက် တိုင်ကျင်းများနှင့်တည့် တည့်တွင် ခြောက်လက်မ မှ ၁၀ လက်မခန့် ပတ်လည်ကြားလပ် ချန်ထားသော မတ်ရပ်ချိုင့်များ ရှိသည်။ ထိုချိုင့်များမှာ အရှေ့နှင့်အနောက် နံရံများတွင် ၄ ခု၏၊ တောင်နှင့် မြောက် နံရံများတွင် ၂ ခု၏ဖြစ်ရာ စုစုပေါင်း ၁၂ ခုဖြစ်၏။ အချို့ ချိုင့်များတွင် မီးသွေးအစအနများကို တွေ့ရှိ ရသဖြင့် လေးမြောင့်တိုင်များ စိုက်ထူသည့်နေရာများ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရ၏။

အဆောက်အအုံ၏ အထက်ပိုင်းပုံစံကို မသိရှိနိုင်သော်လည်း အုတ်တိုက်ပြုပျက်ပြီးနောက်တွင် အုတ်ပုံကိုညှို၍ အဆောက်အအုံယ်တစ်ခု ထပ်ဆင့်ပြုလုပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုအဆောင်ယ်သည် အဆောက်အအုံ၏ တောင်ဘက်ပိုင်း၌ တည်ရှိ၍ ယခုအခါ အုတ် လေးလွှာမျှ ကျန်ရှိသေး၏။ မူလ အကျယ်အဝန်းမှာ ၂၈ ပေ ပတ်လည်ခန့်မျှ ရှိပေမည်။ ဤအဆောက်အအုံပတ်ဝန်းကျင်၌ ဖောင်းရစ်အတိုး အဆုတ်ပါသော အုတ်များ၊ မှန်ကူကွက်သဏ္ဌာန်ရှိသော အုတ်များနှင့် သရက်ကင်းပုံစံအုတ်များကို တွေ့ ရှိရသည်။

အုတ်တိုက်ကြီး၏ စတုဂံပုံနံရံမှာ အပြင်ဘက်သို့ တစ်ပေခွဲခန့် စွန်းထွက်နေသော အုတ် ဖိနပ် နှစ်လွှာ ခံထားလျက်ရှိသည်။ ထိုအောက်ခြေအုတ်ရိုးမှ ခုနှစ်ပေခန့်အကွာတွင် အုတ်ရိုးတံတိုင်းနှိမ့်နိမ့် ပြုလုပ်ထား သေး၏။ ထိုတံတိုင်းသည် အဆောက်အအုံ၏ အနောက်ဘက်တွင် နံရံနှင့်ယှဉ်ပြိုင်၍ အလျားပြည့်မျှရှိ သော်လည်း အရှေ့ဘက်တွင် ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်းမျှသာ ကျန်တော့သည်။ တောင်ဘက်နှင့်မြောက် ဘက်တွင်ကား တံတိုင်းကို လုံးဝ မတွေ့မြင်ရတော့ချေ။

ဤအဆောက်အအုံတွင် အသုံးပြုသော အုတ်များမှာ နှစ်မျိုးနှစ်စား ရှိသည်။ ပထမအမျိုးအစားမှာ အလျား လက်မ ၂၀၊ အနံ ၁၀ လက်မ၊ အထူ သုံးလက်မ ရှိ၏။ အခြားတစ်မျိုးမှာ အလျား ၁၀ လက်မ၊ အနံ ကိုးလက်မ၊ အထူ သုံးလက်မရှိသည်။ ဤအုတ်ချပ်များကို စီရာ၌ တစ်ခုခြားစီမဟုတ်ဘဲ၊ အဆင်ပြေ သည့်အတိုင်း စီသွားရာ အစီးအနင်းမရှိ၊ အထူးညှဉ်းကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဤအဆောက်အအုံကြီးကို မီးသင့်လောင်ပြီးနောက် လုံးလုံးလျားလျား စွန့်ပစ်သွားသည်မဟုတ်ဘဲ၊ ထိုမီးလောင်၍ ပျက်စီးသွားသော အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲမြေလွှာပေါ်တွင် အဆောက်အအုံ အငယ်စား တစ်ခု ထပ်မံတည်ဆောက်ကြောင်း အခိုင်အမာ သိရပြန်သေးသည်။ မီးလောင်ပြီးနောက် မကြာမြင့်မီပင်ပြိုကျလာ သော အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲများကိုညှို၍ ထို မျက်နှာပြင်ပေါ်၌ အဆောက်အအုံယ်တစ်ခု ဆောက်ထားကြောင်း လက္ခဏာများ တွေ့မြင်ရသေးသည်။ ဤအဆောက်အအုံ၏ သမိုတလင်း အောက်ခံသည်လည်း တစ်ပိုင်း တစ်စကျန်ရှိသေး၏။

ဤကုန်းကို တူးဖော်သောအခါတွင် အရိုးအိုးပေါင်းအလုံး ၄၀ကို တူးဖော်တွေ့ရှိသည်။ ယင်းအနက် ၁၃လုံးကို အဆောက်အအုံအတွင်း၌ ၎၇ လုံးကို မူ အပြင်တွင်ရသည်။ အဆောက်အအုံအပြင်ဘက်တွင် ရသောအရိုးအိုးများအနက် ၁၇လုံးသည် အရှေ့နံရံ၏ မြောက်ဘိုင်းအောက်ခြေတွင် စီတန်းကာမြှုပ်နှံထားသော အိုးများဖြစ်ကြ၏။ အရိုးအိုးများကို မြှုပ်နှံသည့် ကျင်းရာများကို လုံးဝမတွေ့ရချေ။ ဖို့မြေနှင့်အတူ ကျကြိမ်တည်း မြှုပ်ခဲ့သည်ဟု ယူဆရ၏။ ဤအိုးများသည် အိုးထိန်းစက်ဖြင့်ပုံသွင်းသော အိုးများရှိကြသည့်ပြင် ယင်းတို့ကို ဖောင်းရစ်အတွန့်အတက်များဖြင့် မွမ်းမံပြုလုပ်ထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။ သပိတ်ပုံ၊ ကွမ်းအစ်ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော အိုးများမှအပ ကျန်အိုးများသည် ပုံစံတစ်မျိုးတစ်ဖုံစီချည်းပင် ဖြစ်ကြသည်။ ၌မြေညှပ်ဖျင်းမှကြောင့် အရိုးအိုးကြီးများသည် အသားကြမ်းတမ်းလှပေသည်။ အရိုးအိုးငယ်ကလေးများမှာမူ အသားချောညက်၏။ သပိတ်ပုံစံအိုးများမှာမူ အသားချောညက်ပါးလွှာသည်သာမက အရောင်တင်သဖွယ် အနီရောင်ပါးပါး သုတ်လိမ်းထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

ဤကုန်းသည် အမှတ် ၂ ကုန်းတမျှ ကြီးမားသော်လည်း ပေါ်ပေါက်တွေ့ရှိရသော အဆောက်အအုံတွင် အခန်းဖွဲ့ထားခြင်းမရှိသဖြင့် လူနေအိမ်ဟု ယူဆရန် ခဲယဉ်းလှ၏။ ထို့ပြင်ကုန်းဟောင်းသည် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သည် မှန်သော်လည်း တွေ့ရှိရသည့် အနည်းငယ်မျှသော ပစ္စည်းများအနက် လူမှုအသုံးအဆောင် ပစ္စည်းများလည်း မည်မည်ရရမပါချေ။

ဤအဆောက်အအုံ ပြိုလဲပျက်စီးသွားသောအခါတွင် ဤအပျက်အစီးပုံပေါ်၌ အဆောင်ငယ် တစ်ဆောင် လာရောက်ဆောက်ထားခြင်းသည်လည်း လေးနက်စွာ ဆင်ခြင်သင့်သောအကြောင်း တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤအဆောင်ငယ်ကို တင့်တယ်စွာဆောက်လုပ်ထားသည်ဟု ယူဆရသောကြောင့် လူနေမှုကိစ္စ အတွက်ထက် အထိမ်းအမှတ်သဘော အရိုအသေသဘော ဆောက်ထားခဲ့ခြင်းပေလောဟုလည်း တွေးတော ရပေသည်။

အရိုးအိုးများ တစ်စုတည်း မြှုပ်နှံခြင်းကို မြို့အပြင်၌သာ တွေ့ခဲ့ရသော်လည်း မြို့တွင်း၌ရှိသော ဤကုန်းတွင်ပါ အရိုးအိုးများကို တွေ့ရှိရသဖြင့် ထူးခြားသော ဓလေ့ကို သိရှိရပေသည်။ သို့သော် အဆောက်အအုံကြီးကို အရိုးအိုးမြှုပ်ရန် သက်သက်ဆောက်လုပ်ထားခြင်း ဟုတ်မည်မဟုတ်ချေ။ အတွင်း၌ တွေ့ရသော အရိုးအိုးဦးရေသည် အပြင်ဘက်အောက်ခြေ၌ ကပ်၍မြှုပ်နှံထားသော အရိုးအိုးများ၏ ထက်ဝက်မျှသာရှိလေသည်။ သို့သော် အတွင်းဝိုင်းရှိ အရိုးအိုးများကို အဆောက်အအုံဆောက်လုပ်ရန် မြေဖို့ရာ၌ တစ်ပြိုင်တည်း မြှုပ်နှံခဲ့ကြောင်းကား ထင်ရှားလှ၏။

ကုန်းအမှတ် ၁၀ သည် အမှတ် ၉ နှင့် နီးကပ်စွာတည်ရှိ၍ ထိုနှစ်နေရာကို တစ်ပြိုင်တည်းလိုပင် တူးဖော်ခဲ့၏။ သို့သော် အမှတ် ၁၀ ၌ အဆောက်အအုံ၏ ပုံစံနှင့် အရိုးအိုးမြှုပ်နှံမှုကို သံလွန်စရပြီးနောက် အမှတ် ၉ တွင် စောက်ချတူးဖော်နေရသဖြင့် တစ်ဝိုင်းတစ်စဖြင့် ရပ်ဆိုင်းခဲ့ရသည်။

အမှတ် ၁၁။ ။ ဤကုန်းသည် ဗုတိယအကြမ်းမြောက် တူးဖော်စဉ်က ပါဝင်သည့် ကုန်းအမှတ် ၃ နှင့် ၄ တို့မှ အရှေ့မြောက်ဘက်ကမ္ဘာ ကိုက် ၅၀၀ ခန့်ကွာဝေးသည်။ ကုန်း၏ပမာဏမှာ အရှေ့အနောက် အလျား ၁၃၅ ပေရှည်၍ တောင်မြောက် ပေ ၉၀ ကျယ်ပြီးလျှင် အမြင့်ဆုံးနေရာတွင် ခြောက်ပေ ခြောက်လက်မ ခန့်အထိရှိသည်။ ထိုကုန်း၏ မျက်နှာပြင်တွင် အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့များ နှစ်မြုပ်နေသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် အုတ်အဆောက်အအုံပျက်၏ အကြွင်းအကျန်များ ဖုံးလွှမ်းနေသော ကုန်းဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်။

အမှတ် ၁၄၊ အဆောက်အဦ ထူးဆေးပြိုးစက်ရုံ။

ထိုနေရာ၌ ၁၅ ပေ ပတ်လည် ပန္နက်များချမှတ်ပြီးလျှင် တူးဖော်ရာ အလျား ၈၈ ပေ ခွဲနှင့် အနံ ၆၈ ပေ ရှိသော စတုဂံအဆောက်အအုံ၏ အုတ်နံရံတစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာသည်။ အနောက်ဘက်နံရံသည် လေး ပေမျှသာကျယ်၍ အခြားသုံးဘက်တွင် ငါးပေမှ ခြောက်ပေနီးပါးအထိကျယ်သည်။ ဤအဆောက်အအုံကို မြေဝင်အုတ် အခြေအမြစ်မထား၁ဘဲ တည်ထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ မူလအဆောက်အအုံကြီး ပြီးပျက်သည့်အခါတွင် ဤအုတ်နံရံသည် အလယ်ဗဟိုမှ ခေလး၁ဘက်လေးတန်သို့ ဆင်ခြေလျှောဖြစ်နေသော အုတ်ကုန်းဖြစ်သွားလေရာ အစွန်းပိုင်းတို့သည် အတွင်းပိုင်း၁ဘက်သို့ ပိုမိုနိမ့်လျက် ကျန်ရှိတော့သည်။ ထို့ကြောင့် လေးပေမှ ခြောက်ပေခန့်အထိ ကျယ်သော ပတ်လည်အုတ်နံရံသည် အတွင်းပိုင်းတွင် မြေပြင်မှ အုတ်လွှာအမြင့်အထိ ကျန်ရှိသေး၍ အပြင်ဘက်တွင် ငါးလွှာမှ ၁၀ လွှာအထိသာရှိတော့သည်။

ဤသို့ အုတ်ရိုးရံထား၁သော စတုဂံအတွင်း၌ အရှေ့ဘက်ပိုင်းတွင် အုတ်ခုံတစ်ခုပြုလုပ်ထား၁သည်။ ဤအုတ်ခုံ၏ပန္နက်တွင် အရှေ့ဘက်စွန်းအနား၁သည် ပေ ၂၀၊ အနောက်ဘက်စွန်းအနား၁သည် ကိုးပေ ၁၀ လက်မ ရှည်လျား၍ တောင်နှင့်မြောက်ဘက် အနား၁များသည် သုံးဆစ်ချိုးစီဖြစ်ကြပြီးလျှင် အနောက် မှ အရှေ့သို့ ပေ ၂၀ အထိ အဆင့်ဆင့်ပြုထွက်နေသည်။ အခြေမှာ လေး၀ေခန့်မျှသာ ဖြစ်သည်။ အုတ်ခုံနှင့် ပတ်လည်အုတ်နံရံတို့၏ အောက်ခြေပိုင်းတို့သည် တစ်ပြေးတည်းမဟုတ်ကြချေ။ အုတ်ခုံသည် ပတ်လည်နံရံထက် တစ်မော၁နှိမ့်မြင့်သော မြေသား၁ပေါ်၌ တည်ရှိသည်။ ပတ်လည်နံရံ၏ အတွင်းပိုင်းတွင် မြေသားကို တူး၍ ကျင်းဖော်ပြီးမှ အုတ်ဖြစ်ချသည့်လက်ရာများကို တွေ့ရသည်။ ထိုအတွင်းမြေလွှာသည် ပကတိ မြေမဟုတ်ခြင်း၊ စတုဂံအုတ် နံရံအတွင်း၌ပင် ယင်းထက်နိမ့်သော အခြေ၌ ကန့်လန့်ဖြတ် အုတ်ရိုးတစ်ခု တည်ရှိခဲ့ကြောင်းတွေ့ရခြင်း၊ မီးသွေးအစအနများ တွေ့ရခြင်းစသည်များကြောင့် ဤနေရာတွင် ရှေးဦး အဆောက်အအုံတစ်ခု တည်ရှိခဲ့ကြောင်း သိသာလေသည်။ အုတ်နံရံနှင့် အတွင်းအုတ်ခုတို့မှာမူ အခြေတည်ထားပုံခြင်း မတူညီသော်လည်း အဆောက်အအုံတစ်ခုတည်း၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်ကြ၍ တစ်ချိန်တည်း ဆောက်လုပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

စတုဂံအုတ် နံရံ၏ အတွင်းမျက်နှာတွင် လေးထောင့်သစ်သားတိုင်များ စိုက်ထူရန်အတွက် မတ်မတ်ထွင်းထား၁သော တိုင်ရာချိုင့်များကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ၁၄ ပေမျှခြား၍ ပြုလုပ်ထား၁ရှိ၏။ အုတ်နံရံအတွင်းပိုင်းရှိတိုင်လုံးများကို စိုက်ထူသော၁ကျင်းများကိုလည်း မြောက်ဘက်တွင်တစ်တန်း၊ တောင်ဘက်တွင်တစ်တန်း တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော်ထိုတိုင်ရာတို့သည် အုတ် နံရံ၏ လေးထောင့်ကွက်တိုင်ရာများနှင့် မျဉ်းတစ်ပြေးတည်း မကျချေ။ အမှတ် ၁၁ ကုန်းက အဆောက်အအုံသည် အမှတ် ၉ က အဆောက်အအုံနှင့် ပုံသဏ္ဌာန်ခြင်း ဆင်တူ၏။ သို့သော် အမှတ် ၁၁ တွင် အနောက်ဘက်၌ အဝင်ပေါက် ရှိ၊ မရှိ မသိသာချေ။ အမှတ် ၁၁ အဆောက်အအုံ အပြင်ဘက်တွင် အနောက်ဘက်မှလွဲ၍ ကျန်သုံးဘက်သုံးတန်တွင် အုတ်နံရံနှင့် ခြောက်ပေခန့်အကွာ၌ထောင်လိုက်စီထား၁သော တစ်လွှာဖြင့် အပြင်တံတိုင်းတစ်ခုကို ပြုလုပ်ထား၁သေး၏။ ထိုတံတိုင်းနိမ့်နိမ့်၏ ပြက်သည် တစ်ပေခွဲမျှရှိ၍ အမှတ် ၉ အဆောက်အအုံ၌ စီမံထား၁သည်နှင့် တူညီ၏။

အဆောက်အအုံ၏ အထက်ပိုင်းကို မည်သို့ စီမံပြုလုပ်ထား၁ကြောင်း မသိရှိနိုင်သော်လည်း ပန္နက်ပုံစံကိုထောက်၍ ပုဂံခေတ်ဦးက ပေါင်းကူးအမိုးများဖြင့်ပြီး၍ အလယ်မကျိုင်ကြီးများပါရှိသော ဂူပုထိုးများကဲ့သို့ပင် ဆောက်လုပ်ထားလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း သိသာနိုင်သည်။

အဆောက်အအုံအတွင်းပိုင်း၌ အုတ်ခုံအနီး ဖို့မြေဖြစ်သော၁မြေလွှာမှ အရိုးအိုး၁၊ငါးလုံးနှင့် အဆောက်အအုံအပြင်၌ အရိုးအိုး လေးလုံးတို့ကို ဖော်ထုတ်ရရှိသည်။ ထို့ပြင် မြေလက်ကောက် အကျိုးပိုင်းအနည်း ငယ်မှအပ ရှေးဟောင်းဝတ္ထုပစ္စည်းများကို မတွေ့ရချေ။

အမှတ် ၁၂၇။ ။ ဤကုန်းသည် အမှတ် ၁၀ ကုန်း၏ အနောက်ဘက်တည့်တည့် ၅၉ ပေ အကွာ တွင် တည်ရှိသည်။ ၁၅ ပေ ပတ်လည် ပန္နက်များ အကွက်ချသည်တွင် ဤကုန်းသည် အရှေ့အနောက် ပေ ၉၀ ရှည်လျား၍ တောင်မြောက် ၇၅ ပေ ကျယ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ကုန်း၏အမြင့်မှာ ငါးပေခွဲမျှ ရှိ၍ မတူးမီကပင် အုတ်အစအနများ နစ်မြုပ်နေသည်ကို တွေ့ရ၏။

ပေါပေါက်လာသော အုတ်အဆောက်အအုံမှာ တစ်ဘက်တွင် ၃၄ ပေ ရှည်သော စတုရန်းပုံဖြစ်၍ အရှေ့ဘက်တွင် လှေကားသဖွယ် ပြုလုပ်ထားသော ၁၂ ပေ ပတ်လည် အုတ်ခုံအစွန်းပါရှိ၏။ တောင်ဘက် မျက်နှာတွင် မြေပြင်ထက် နှစ်ပေ အမြင့်၌ အုတ် ရိုးပြတ်နေသဖြင့် အဝင်ပေါက်ပြုလုပ်ထားဟန် ရှိသော်လည်း အဆောက်အအုံတစ်ခုလုံးသည် အခန်းမပါရှိဘဲ အုတ်အတိ စီထားခြင်းသာဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

အုတ်နံရံများသည် ယခုအခါ လေးပေအမြင့်အထိ ကျန်ရှိနေသေး၍ အပြင်မျက်နှာတွင် ထူးခြားသော အသွင်ကို ဖန်တီးထား၏။ အုတ် နံရံမျက်နှာပြင် စီမံထားပုံမှာကား မြေပြင်ထက်မှ အုတ်လွှာ ခြောက် လွှာမှာ တညီတည်း မတ်မတ်စီထားသော ရိုးရိုးအုတ်လွှာများဖြစ်၏။ ယင်း၏အထက်တွင် အနှားခုံး အုတ်များကို ထောင်လိုက်စီထား၏။ ထိုအနှားခုံးအုတ်များ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေရန် ယင်းအထက်၌ အနည်းငယ် နောက်ဆုတ်၍ အပြားလိုက်စီထားသော အုတ်တစ်လွှာရှိသေး၏။ ထိုအထက်တွင် အနှားခုံး နှစ်ဆင့်နှင့် ရိုးရိုးအုတ် တိုက်ကို တစ်ခုခြား စီ ထောင်လိုက်စီထားသည်။ အနှားခုံးနှစ်ဆင့်၏ အောက်ပိုင်းသည် အထက်ပိုင်းထက် ကြီး၍ ခွနှိုးထွက်နေသည်။ အနှားခုံးနှစ်ဆင့် အုတ်များအကြား ရှိ ရိုးရိုးအုတ် တိုက်ကို နောက်သို့ အနည်းငယ်ဆုတ်ထားရာ အုတ်တွန့်များသည် ပြူထွက်နေကာ ကွက်လပ်များဖြင့် ခြားလျက် ရှိလေသည်။ ဤသို့ချယ်လှယ်ထားသော အုတ်လွှာများကို ရိုးရိုးအုတ်လွှာတစ်ခုစီခြား၍ ဆင့်တက်သွား စေ၏။ သို့သော် အဆောက်အအုံအထက်ပိုင်းသည် ပြိုပျက်သွားပြီးဖြစ်၍ ယခုအခါ ယင်းသို့အကွက်ဖော် ထားသော အုတ်လွှာနှစ်လွှာမှ သုံးလွှာအထိသာ တွေ့မြင်နိုင်တော့သည်။

ဤအဆောက်အအုံ၏ ပတ်လည်တွင် ပုံစံအမျိုးမျိုးတီထွင်ပြုလုပ်ထားသော အရိုးအိုး ၈၀ မျှတူးဖော် ရရှိသည်။ အရှေ့ဘက် အုတ်ခုံစွန်း၏ တောင်ဘက်တွင် ခေါက်ကွေးနေသော လူရိုးစုတစ်ခုကိုတွေ့ရသည်။ ဤသို့ လူရိုးစုကိုတွေ့ရခြင်းမှာ ဗိသနိုးမြို့ဟောင်းတွင် ပထမဆုံးအကြိမ် ဖြစ်၏။ မြေစေးများနှင့် လုံးထွေး နေသဖြင့် ခန္ဓာဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို သုံးသပ်ရန် မဖြစ်နိုင်သေးချေ။

အမှတ် ၁၄။ ။ ဤကုန်းသည် ကုန်းအမှတ် ၁၂၏ အနောက်မြောက်ဘက် ပေ ၁၀၀ ခန့်တွင် တည်ရှိလေသည်။ တူးဖော်လိုက်သည့်အခါ ပေါပေါက်လာသော အုတ်အဆောက်အအုံတွင် အတွင်းပိုင်း သည် စက်ဝိုင်းပန္နက်ရှိ၍ တစ်ဖြိုးတည်းမြင့်မောက်နေသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပြီး လျှင် ပတ်လည်တွင် စတုရန်း အုတ်တံတိုင်း ကာရံလျက်ရှိ၏။ အတွင်းစက်ဝိုင်းသည် အချင်း ၁၄ ပေ ရှိ၍ အုတ်လွှာ ၁၈ လွှာမျှ ကျန် ရှိသေးကာ မြေပြင်မှ ၎င်းပေ လေးလက်မ မြင့်၏။ စတုရန်းအုတ်ရိုးမှာမူ တစ်ဘက်လျှင် ၂၈ ပေ ရှည်၍ ထု သုံးပေရှိ၏။ မြောက်ဘက်နံရံတွင် အလျား ၁၆ ပေ၊ အနံ ၁၂ ပေ ရှိသော စတုရန်းအုတ်ခုံစွန်းတစ်ခု ကပ်လျက်ရှိလေသည်။

လုံးပတ်အုတ်ရိုး၏ အတွင်းပိုင်းနှင့် ယင်းလုံးပတ်နှင့် စတုရန်းအုတ်နံရံအကြားတွင် မူလကပင် အုတ် ကျိုးအုတ်ပဲ့များနှင့် သိပ်သည်းသောမြေ ဖို့ထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ အဆောက်အအုံ အပြင်ဘက်တွင် ပြိုပျက်ရာမှ စုပုံနေသော အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့ မြေလွှာ၏အောက်၌ တည်ဆောက်ချိန်က ဖို့ထားသော သိပ် သည်းသည့် မြေဝါတစ်လွှာရှိလေသည်။ ထို့ဖို့မြေအတွင်း၌ တောင်ဘက်နံရံနှင့်ကပ်လျက် ဆန့်တန်းမြှုပ်နှံ

ထားသော လူရိုးစုတစ်စုကို တွေ့ရှိရသည်။ မြောက်ဘက်နံရံအနီးဌာကား စုပုံထားသော လူရိုးနှစ်ပုံကို တွေ့ရ၏။ ဆန့်တန်းမြှုပ်နှံထားသော လူရိုးစုကို အနေအထား သေချာစွာ မှတ်တမ်းတင်ပြီး၍ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ် ဆေးသိပ္ပံမဟာဌာန ခန္ဓာဗေဒဌာနစိတ်သို့ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးရန် ပေးပို့ရာ၊ ထိုဌာနစိတ်က အသေးစိတ်လေ့လာချက်မှတ်တမ်းကို ရေးသားပေးပါသည်။ လေ့လာချက်မှတ်တမ်း၏အချုပ်မှာ ထိုလူရိုးစုသည် အသက် ၂၅-နှစ်ကျော် မွန်ဂိုအမျိုးအနွယ် ယောကျ်ားတစ်ဦး၏ အရိုးစုဖြစ်ကြောင်း၊ ထိုသူသည် ကောင်းမွန်သောအာဟာရကို မှီဝဲ၍ ကျန်းမာသူတစ်ယောက်ဖြစ် ခဲ့ကြောင်း၊ ဦးခေါင်းတွင် တစ်စုံတစ်ယောက်က ရိုက်နှက်၍ ဒဏ်ရာရပြီး လျှင် သေဆုံးသွားကြောင်း ဖော်ပြပါရှိသည်။

ဤအရိုးစုကို တွေ့ရှိသော မြေလွှာမှပင် မြေအရိုးအိုး ငါးလုံးကိုလည်း ဖော်ထုတ်ရရှိလေသည်။ မြေလွှာအနေအထားကို ထောက်ရှုခြင်းဖြင့် အရိုးစုနှင့် အရိုးအိုးများကို တစ်ကြိမ်တစ်ခါတည်း မြှုပ်နှံခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားပါ၏။ ဗိဿနိုးမြို့တွင်း၌ အရိုးစုကို မူလနေရာမှ ရွှေ့ပြောင်း၍ အရိုးအိုးများနှင့်တကွ မြှုပ်နှံခြင်းကို ဒုတိယအကြိမ် တွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ အလားတူ အရိုးစုမြှုပ်နှံခြင်းကို ကုန်းအမှတ် ၁၂ တွင် တွေ့ကြုံခဲ့ပြီးလေပြီ။ အဆောက်အအုံအတွင်းနှင့် မတ်ဝန်းကျင်တွင် သာသနိကပစ္စည်း တစ်စုံတစ်ရာ မတွေ့ရဘဲ အရိုးအိုးများနှင့် အရိုးစုတို့ကိုသာ ဆက်စပ်ဖော်ထုတ်နိုင်သည်ကို ထောက်၍ ယင်းအဆောက်အအုံကို လူမျိုးသင်္ကြံဟ်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သော ဓလေ့ထုံးတမ်းကို အကြောင်းပြု၍ တည်ဆောက်ထားသည်ဟု ယူဆရသည်။ သို့သော် ယခုပေါ်ပေါက်လာသည့် အဆောက်အအုံ၏ ပုံစံသည် အိန္ဒိယအရှေ့တောင်ပိုင်း အန္ဒြာနယ်မှ နာဂဇုနကုဏ္ဍမြို့ဟောင်းရှိ အချို့သော ဥဒ္ဒိသစေတီ ပုံစံများနှင့် ဆင်တူသည်။ ထိုမြေပေါက် စေတီများကို စတုရန်းဖိနပ်တော်ခံ၍ ထိုအထက်၌ ဝန်းပိုင်းဖြိုးမောက်သော စေတီလုံးတည်ထားခြင်းဖြစ်၏။ စေတီကြီးများ၏ ပတ်လည်၌ ဆင်ယင်ထားသော ရှင်ကြွကျောက်ချပ်များမှ စေတီပုံများကိုထောက်၍ ထိပ်ပိုင်းမှာ ရွှေခွန်မနေ့တဲ့ ခုံမောက်နေဟန်ရှိသည်။ ဗိဿနိုးရှိ အလားတူ အဆောက်အအုံများတွင် သာမာန်လူတို့၏ အရိုးအိုးများကို မြှုပ်နှံထားခြင်း မရှိပါက ယင်းတို့ကို ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ စေတီများဟု မှတ်ယူဖွယ်ရာရှိပေသည်။

အမှတ် ၁၈ ။ ။ မြောက်ဘက်မြို့ ရိုး၏ အဝင်မေါက်ဖြစ်သော အမှတ် ဆုနေရာမှ အရှေ့မြောက်ဘက် ကိုက် ၃၂၀ ခန့် အကွာတွင် အိုးထိန်းတောင် သို့မဟုတ် အိုးသိန်းဆေးခန်းဟု အမည်တွင်သော ကုန်းအစု တစ်စု ရှိသည်။ ထို ကုန်းစုတွင် ဗဟိုကုန်းမြင့်တစ်ခုနှင့် မတ်လည်အရံကုန်းငယ် ငါးကုန်း ပါဝင်သည်။ ဗိဿနိုးမြို့ဟောင်းတွင် အရိုးအိုးများကို မြို့ပြင်၌သာမက မြို့တွင်း၌လည်း အုတ်အဆောက်အအုံများ၏ အောက်ခြေပတ်လည်တွင် မြှုပ်နှံကြောင်း သိရှိပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မြို့အပြင်ဘက်တွင်လည်း အရိုးအိုးများကို မြို့တွင်းရှိ အဆောက်အအုံ ပုံသဏ္ဌာန်အတိုင်း ဆောက်လုပ်၍ မြှုပ်နှံခြင်းပြု မပြု သိသာရန် ဤကုန်းကို တူးဖော်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ဤကုန်းကို တူးဖော်ရာတွင် အမှတ် ၁၄ ကုန်းက အဆောက်အအုံ ပုံသဏ္ဌာန်အတိုင်းရှိ၍ ထိုထက် အနည်းငယ်ကြီးသော အုတ်အဆောက်အအုံကို တွေ့ရှိရသည်။ စတုရန်းအုတ် နံရံသည် တစ်ဘက်လျှင် ၃၄ ပေ ၆ လက်မရှည်လျား၍ လေးပေ ခြောက်လက်မထူသည်။ အတွင်းစက်ဝိုင်းသည် အချင်း ၁၆ ပေရှိ၍ အုတ်လွှာ ၂၁ လွှာအထိ ရှိသေး၏။ စတုရန်းအုတ်ခုံအစွန်းသည် အရှေ့ဘက်သို့ မျက်နှာပြုနေ၍ အဖျားတွင် လေ့ကားထစ်ကဲ့သို့ အဆင့်သုံးဆင့် ပါရှိသည်။

တူးကွက်၏ ဖြတ်ပိုင်းပုံကို လေ့လာခြင်းဖြင့် အဆောက်အအုံ၏ အတွင်းပိုင်းများသည် မူလကပင် ဖို့မြေနှင့် ပြည့်နှက်နေ၍ အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့များသည် အုတ်နံရံအပြင်ဘက်၌သာ ထူထပ်စွာကျရောက်နေသည်ကို တွေ့ရ၏။ အဆောက်အအုံ ပတ်လည်တွင် ပကတိမြေလွှာအထက်၌ သိပ်သည်းစွာဖို့ထားသော မြေဝါလွှာရှိလေရာ ထိုမြေလွှာမှ မြေအရိုးအိုး ရှစ်လုံး တူးဖော်ရရှိလေသည်။

အဆောက်အအုံ၏သဏ္ဌာန်သည် လေးထောင့်ဖိနပ်ခံ မြေစိုက်စေတီနှင့်တူသော်လည်း ယင်းကို သင်္ဂြိုဟ်ခြင်းခလေ့နှင့်သက်ဆိုင်သော အရိုးအိုးမြှုပ်နှံမှုအတွက် ရည်ရွယ်၍ တည်ဆောက်ခြင်း ဖြစ်တန်ရာသည်။

အဆောက်အအုံ၏ အထက်ပိုင်းသည် ပြိုပျက်သွားပြီဖြစ်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထို့ပြင် အဆောက်အအုံသည် အရိုးအိုးမြှုပ်နှံသည့်ခလေ့နှင့် သက်ဆိုင်နေသဖြင့်လည်းကောင်း ယင်းကို စေတီဟု မုချမမှတ်ယူသာဘဲ ရှိချေသည်။

အမှတ် ၂၄။ ။ ဗိသနိုးမြို့ဟောင်းသည် ကျယ်ဝန်းလှသဖြင့် တူးဖော်သင့်သော နေရာအားလုံးကို ကုန်စင်အောင်တူးဖော်ရန် မဖြစ်နိုင်ချေ။ မြောက်ဘက်ပိုင်းတွင် အတော်အသင့် နှံ့စပ်အောင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ထားသဖြင့် တောင်ဘက်ပိုင်း၌လည်း ကျေနပ်လောက်အောင် လေ့လာနိုင်ရန် အမှတ် ၉ ကုန်း၏ အနောက်မြောက် ကိုက် ၁၀၀ အကွာတွင် ကုန်းငယ်တစ်ခုကို တူးပါသည်။

ဤနေရာတွင် အုတ်လွှာ ခြောက်လွှာမျှသာကျန်သော အဆောက်အအုံငယ်တစ်ခုကို တွေ့ရသည်။ ပန္နက်မှာ စတုရန်းဖြစ်၍ တစ်ဘက်လျှင် ၂၂ ပေ၊ ကိုးလက်မ ရှည်လျားသည်။ အုတ်နံရံများသည် နှစ်ပေ ငါးလက်မထူ၏။ အဆောက်အအုံတောင်ဘက်ပိုင်းတွင် အလျား ၂၂ ပေ ကိုးလက်မ၊ အနံ သုံးလက်မရှိသော အုတ်အခင်း ကျန်ရှိသေးသည်။ ပကတိ မြေလွှာအထက်တွင် အဆောက်အအုံပတ်လည်၌ မြေစေးအလွှာတစ်ခု ရှိသည်။ ယင်းမြေလွှာတွင် အရိုးအိုး ကိုးလုံး မြှုပ်နှံထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ အဆောက်အအုံကို အောက်ခြေပိုင်း၌သာ တွေ့မြင်ရသဖြင့် မည်မျှမြင့်မားအောင် ဆောက်လုပ်ခဲ့ကြောင်း မသိသာချေ။ အရိုးအိုးမြှုပ်နှံခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော စုဝေးရာခန်းမအဖြစ် ဆောက်လုပ်ထားသည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။

(c) အထွေထွေ

အမှတ် ၁ ။ ။ ဤကုန်းသည် သခ္မိုင်းကုန်းဖြစ်၍ အနီးအနားရှိ အခြားသော သခ္မိုင်းကုန်းများကဲ့သို့ပင် သုံးပေခွဲမျှသာ မြင့်သော ကုန်းမို့မို့ကလေး ဖြစ်သည်။ ကုန်း၏ အတိုင်းအတာမှာ အရှေ့မှ အနောက်သို့ အလျား ၄၈ ပေ၊ တောင်မှမြောက်သို့ ၂၄ ပေ ရှိ၏။ ဤနေရာတွင် စောက်နက်နက်တူးရန် မလိုသည့် အလျောက် ကုန်းတစ်ခုလုံးကို ရှစ်ပေပတ်လည်ရှိသည့် စတုရန်းကွက်များ ပန္နက်စွဲကာ မြေတူးရမည့် နှုတ်ခမ်းစပ်အဖြစ် အတွင်းဘက်သို့ ခြောက်လက်မအကွာ၌ သတ်မှတ်ထား၏။

ဤသခ္မိုင်းကုန်းကို တူးဖော်ရာတွင် စတုရန်းကွက်များ ပြုလုပ်ထားဟန်ရှိသော အုတ်ရိုးနှိမ့်နှိမ့်များ ပေါ်လာသည်။ ဤကုန်းသည် လှည်းများ ဖြတ်ကျော်မောင်းနှင်ရာလမ်း၌ ကျရောက်နေသောကြောင့် အစွန်အနားများ ပြိုပျက်လျက်ရှိသဖြင့် ထို အုတ်ရိုးများကို မူလအကျယ်အဝန်းအတိုင်း မတွေ့နိုင်တော့ချေ။ အရှေ့တောင်ဘက်မှ အနောက်မြောက်ဘက်သို့ ယှဉ်ပြိုင်စီတန်းနေသော အုတ်ရိုးကလေးသာ တူးဖော်ချိန်၌ ကျန်ရှိနေသေးသည်။ ယင်းတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ခြောက်ပေမှ ရှစ်ပေအထိ ကွာခြားကြ၏။ အလယ် နှစ်တန်းတွင် ကျင်တွယ်ကိုက် အုတ်ရိုး နှစ်တန်းနှင့် ဆက်စပ်နေလေရာ စတုရန်း ပန္နက်ပေါ်နေ

အမှတ် ၁၅၊ မြောက်ဖက်မြို့ဝင်ပေါက်မုံပေါ်လာပုံ။

သို့မဟုတ် အကျယ်မှာ တစ်ပေခွဲမျှသာဖြစ်၍ အသုံးပြုထားသော အုတ်ချပ်များမှာ အလျား ၁၈ လက်မ၊ အနံ ကိုးလက်မ၊ ထူ သုံးလက်မမျှရှိလေသည်။ ထောင့်ဖြတ်အုတ်ရိုးများကို အပြည့်အစုံမတွေ့ရသော်လည်း မူလ၌ စတုရန်းအကွက်များပေါ်အောင် စီထားခဲ့ဟန်တူသည်ကို ထင်ရှားစွာတွေ့မြင်ရ၏။ ဤသို့အားဖြင့် အလယ်ဗဟိုစတုရန်း၏ အရှေ့ဘက်တွင် ရှည်လျား၍ တောင်တက်အုတ်ရိုးလပ်နေသော အကွက်ကိုလည်းကောင်း၊ အနောက်ဘက်နှင့်တောင်ဘက်တွင် အုတ်ရိုးအပိုင်းအစများဖြင့်သာ ခြံရံနေသော အကွက်များကိုလည်းကောင်း ယခုအခါ တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အုတ်ရိုးများအောက်တွင် ပကတိမြေသားကို မြင်နိုင်သည်ဖြစ်ရာ သာမန်မြေပြန့်ပေါ်၌ အုတ်တန်းများဖြင့် စီမံထားသည့် အကန့်များအတွင်းတွင် အရိုးအိုးတို့ကို နေရာချကာ မြေဖြင့်ဖုံးလွှမ်းထားကြောင်း သိသာသည်။ ယခု တူးဖော်ရာ၌ လေးထောင့် အကွက်အတွင်းတွင် အိုးတစ်လုံးမျှမတွေ့ရသော်လည်း ယင်းအကွက်၏ အရှေ့ဘက်၌တည်ရှိသော ရှည်လျားလျားအကွက်မှ အရိုးအိုး လေးလုံး၊ အနောက်ဘက်အကွက်မှ အိုးအကောင်းနှစ်လုံးနှင့် ကွဲအက်ပျက်စီးနေသော အိုးတစ်လုံး၏ အပိုင်းအစတို့ကို ဖော်ထုတ်ရရှိလေသည်။ ထိုအိုးများသည် အရောင်မတင် စဉ်ရည်မသုတ် သာမန်အနီရောင်အိုးများသာဖြစ်ကြ လျက် မထူလွန်း မပါးလွန်းချေ။ ထိုအိုးများတွင် အသင့်အတင့်မျှနယ်[illegible] အိုးများတွင် [illegible] ရာများ ပါရှိလေသည်။

အဆိုပါ အရိုးအိုးများတွင် မီးကျွမ်းပြီးဖြစ်သော အရိုးစုနှင့် ပြာများသာလျှင်မဟုတ်၊ မြေစေးများလည်း ပြည့်နှက်နေလေ၏။ အဖုံးပါသော အိုးလေးလုံးအနက် သုံးလုံးတို့တွင် အဖုံး၏ ဖိရာများအတွင်း မြေစိုင်ပေါ်တွင် စွဲထင်နေသည်ကိုတွေ့ရ၏။ အုတ်ရိုးအကွက်များကို ဖုံးလွှမ်းထားသော ဖို့မြေများ လေးလံစွာ ဖိနှိပ်မှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကုန်းပေါ်မှဖြတ်သွားသော လှည်းများ၏ဒဏ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နှစ်မြုပ်နေသောအိုးတို့သည် ကွဲအက်ကြေမွနေကြလေသည်။ သို့သော် အတွင်းမြေသား၏ စေးကပ်မှုကြောင့် တစ်ပိုင်းတစ်စစီ ကစဉ့်ကလျားဖြစ်မနေချေ။ ထို့ကြောင့် တူးဖော်လိုက်သည့်အခါတွင် အိုးများသည် အပိုင်းပိုင်းအစဖြစ်၍နေသည်ကို တွေ့ရသော်လည်း အချို့ကို ပြန်လည် ဆက်စပ်ယူနိုင်လေသည်။

ဖို့မြေများအတွင်းမှ သံချောင်းအလတ်စား နှစ်ချောင်း၊ မြေဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော လောက်စာလုံး သို့မဟုတ် ပေသီး၊ ရှုပ်ပစ်သည့်အခါအသုံးပြုသည့် ရွဲ့စေးဖြင့်ပြီးသော ရှုပ်ဒိုးတစ်ခုတို့ကို တွေ့ရှိရလေသည်။ အင်ကြင်းကျောက်အပိုင်း နှစ်ခုကိုလည်း ဤနေရာ ဖို့မြေအတွင်းမှပင် ရရှိခဲ့၏။ ယင်းပစ္စည်းများသည် မြှုပ်နှံထားသော အရိုးတို့နှင့် မည်သို့မျှ မဟတ်သက်သည်ကို တွေ့ရသဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ အိုးများနှင့်အတူ မြှုပ်နှံထားသောပစ္စည်းများမဟုတ်ဟု ယူဆရသည်။

သရေခေတ္တရာ၌ ရှေးယခင်က တူးဖော်လေ့လာချက်များအရ အရိုးအိုးသင်္ချိုင်းများသည် ပျူယဉ်ကျေးမှု၏ လက္ခဏာတစ်ရပ်ဟု အတိအကျ သိမှတ်နားလည်ထားကြ၏။ ပျူလူမျိုးတို့သည် မီးသင်္ဂြိုဟ်သော လေ့ရှိ၍ ကြွင်းကျန်ရစ်သော အရိုးနှင့် ပြာများကို ကျောက်အိုးများ၊ မြေအိုးများတွင် ထည့်သွင်း၍ မြှုပ်နှံလေ့ရှိကြ၏။ ကျောက်အိုးများကို မင်းဆွေစိုးမျိုးများအတွက် အသုံးပြုလေ့ရှိကြ၏။ အရိုးပြာအိုးများကို ဓတောင်စောင်းတွင် လည်းကောင်း၊ မြေပြန့်တွင် လည်းကောင်း၊ အုတ်စကြိမ်များပေါ်တွင် မြေဖို့၍ လည်းကောင်း၊ ကျယ်ပြန့်သော သင်္ချိုင်းအဖြစ် သို့မဟုတ် တစ်သီးတစ်ခြား သင်္ချိုင်းငယ်များအဖြစ် မြှုပ်နှံလေ့ရှိကြောင်းကိုလည်း အခိုင်အလုံတွေ့ရှိရခြင်းကြောင့် ဗိသနိုးနှင့် သရေခေတ္တရာတို့သည် ယဉ်ကျေးမှုအားဖြင့် ဆက်စပ်နေကြောင်း သိသာသည်။

အမှတ် ၂၁။ ။ ဤကုန်းသည် နန်းတော်ကုန်းမှ အနောက်တောင်ဘက် ကိုက် ၇၀၀ ခန့် ကွာဝေး၍ အင်းကြီး၏ အရှေ့ဘက် ကမ်းစပ်တွင် တည်ရှိသည်။ အခို့က ရွှေကျင်ကုန်းဟု ခေါ်သော်လည်း အစဉ်အလာအားဖြင့် ကျောင်းကြီးကုန်းဟု ခေါ်ကြောင်းသိရသည်။ ကုန်း၏ မျက်နှာပြင်ပေါ်တွင် သံပါသော ကျောက်သေး ကျောက်ဖွဲများ၊ အင်္ဂတေ အပိုင်းအစများ၊ အိုးခြမ်းပဲ့ အစအနများနှင့် အုတ်ကျိုး အုတ်ပဲ့များကို တွေ့ရသည်။

ကုန်း၏အမြင့်ဆုံးနေရာသည် မြေပြင်ထက်မှ ငါးပေမျှ မြင့်သော်လည်း တူးဖော်လိုက်သည့်အခါတွင် အုတ်အဆောက်အအုံကြီးတစ်ခု၏ အောက်ခြေပိုင်း အုတ်လွှာအနည်းငယ်ကိုသာ တွေ့မြင်ရ၏။ သိုက်ဆရာများ ဖျက်ဆီးသည့်ဇာတ်ကို ခံခဲ့ရသည့်အလျောက် အဆောက်အအုံမှ ကြွင်းကျန်သော အစိတ်အပိုင်းများဖြင့် မူလပန်းကိုပင် ပြည့်စုံအောင် ဖော်ထုတ်ရန် မလွယ်ကူချေ။ အကြမ်းအားဖြင့် အဆောက်အအုံ၏ ပန်းတွင် စတုဂံခန်းမကြီးနှင့် မြောက်ဘက်လှည့် ဆင်ဝင်ခန်းတစ်ခု ပါရှိသည်။ ကြွင်းကျန်သမျှ အုတ်ရိုးကို ချင့်ချိန်၍ မူလက အခန်းမကြီးသည် အလျား ၄၄ ပေ၊ အနံ ၂၈ ပေ၊ ဆင်ဝင်ခန်းသည် အလျား ၂၅ ပေ အနံ ၁၅ ပေ ရှိခဲ့ကြောင်း သိရ၏။ ယင်းအဆောက်အအုံကို အုတ်တံတိုင်း ကာရံခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ တောင်ဘက်တံတိုင်းနှင့် မြောက်ဘက်တွင် အပိုင်းအစ အောက်ခံအုတ်လွှာများကိုသာ တွေ့နိုင်လေသည်။

ဤအဆောက်အအုံက အုတ်များသည် အလျား ၁၅လက်မ၊ အနံ ခုနစ်လက်မ၊ ထူ နှစ်လက်မခွဲရှိသဖြင့် အခြား အဆောက်အအုံများက အုတ်များထက် သေးငယ်လေသည်။ အဆောက်အအုံအတွင်းနှင့် ဘေးပတ်ဝန်းကျင်တွင် အရိုးအိုးတစ်လုံးမျှ မတွေ့ရချေ။ အခြား အုတ်ကုန်းများနှင့် ကွာခြားချက်မှာ အဆောက်အအုံ ပြိုပျက်မှုဆိုင်ရာ မြေလွှာမှ အင်္ဂတေဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့် ဗိသုကာဆိုင်ရာ အမွမ်းအပြောက်များကို တွေ့ရှိရခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ အချို့သော အင်္ဂတေပန်းနှင့် ရုပ်ကြွ ရုပ်လုံးတို့သည် ပုဂံခေတ်လက်ရာများနှင့် ဆင်တူ၏။ အိုးခြမ်းကွဲများတွင်လည်း ပုဂံက လည်တံရှည် ရေဖြန်းအိုးသဏ္ဌာန်များ ပါဝင်သည်။ ဤကုန်းနေရာကို ရှေးအခါမှစ၍ ယခုခေတ်တိုင်အောင် အသုံးပြုခဲ့ကြောင်းမှာ အုတ်ကုန်း၏ အနောက်တောင်ဘက် ၆၈ ပေ အကွာ၌ ရေတွင်းဟောင်းတစ်ခု ရှိသည်ကို ထောက်၍သိရှိနိုင်၏။ ယခုကြွင်းကျန်နေသော အဆောက်အအုံပျက်သည် ရှေးဦး ဗိသုကာခေတ်နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ ခရစ်နှစ် ၁၁ ရာစုနှင့် ၁၃ ရာစုအတွင်း တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။

အမှတ် ၂၂။ ။ နန်းတော်ကုန်းပေါ်တွင် အနောက်မြောက်ဝိုင်း၌ သောက်တော်ကန်ဟုခေါ်စမှတ်ပြုသော မျိုင့်ဂုမ်းတစ်ခု ရှိ၏။ နွေအခါတွင် ခြောက်သွေ့နေ၍ မိုးရာသီ၌သာ ရေအနည်းငယ် ရှိသည်။ သောက်တော်ကန်ဟု အမည်တွင်သည့်အတိုင်း နန်းမြို့တွင်းအတွက် အထူးတလည် စီမံထားသော ရေကန်ဟုတ်၊ မဟုတ်နှင့် အခြားမည်သည့် ထူးခြားချက်များ ရှိ၊ မရှိကို စူးစမ်းရန်အတွက် ဤနေရာတွင် ကျင်းရှည်ဖြတ်၍ တူးဖော်ပါသည်။ ဖြတ်ဝိုင်းတွင် မြေလွှာနှစ်လွှာကိုသာ တွေ့ရသည်။ အထက်လွှာသည် ညီမည်းသော မြေမွှဖြစ်၍ အောက်အလွှာမှာမူ သိပ်သည်းသော မြေဝါဖြစ်သည်။ နန်းမြေအလွှာကို မတွေ့ရသဖြင့် ဤကန်ကို မိုးရေခံခြင်းအတွက်သာ အသုံးပြု၍ ယင်းသည် ကာလကြာမြင့်စွာကပင် တိမ်ကောသွားခဲ့သည်ဟု ယူဆရသည်။ ဤနေရာမှ ရွှေဟောင်းပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ခုမျှ မတွေ့ရချေ။

အုတ်အရွယ်အစား

အထက်ဖော်ပြပါ မြို့ရိုးနှင့်အဆောက်အအုံများတွင် အမှတ် ၂၁ မှလွဲ၍ အားလုံး အုတ်အရွယ်ကြီးကြီးကိုသာ အသုံးပြုထားလေသည်။ **အကြီးဆုံးအရွယ်**မှာ အလျား လက်မ ၂၀၊ အနံ ၁၀လက်မခွဲ၊ ထူသုံးလက်မခွဲဖြစ်၍ အငယ်စား**မှာ** အလျား ၁၇ လက်မခွဲ၊ ထူ နှစ်လက်မခွဲဖြစ်သည်။ ပျမ်းမျှအရွယ်အစားဖြစ်သော အနံ ၁၈ လက်မမှ ၁၉ လက်မအထိရှိသည့် အုတ်ကို အများဆုံးအသုံးပြုသည်။ ယင်းအုတ်အချိုးအစားများကို သရေခေတ္တရာ၌လည်း အမြောက်အမြား တွေ့ရ၏။

ကုန်းအမှတ် ၂၁ရှိ အဆောက်အအုံသည် **အခြားအဆောက်အအုံများထက်** ရှေးမကျချေ။ ယင်းကို အလျား ၁၅ လက်မ၊ အနံ ခုနစ်လက်မ၊ ထူ နှစ်လက်မခွဲရှိသော သေးငယ်သည့် အုတ်များဖြင့် ကည်ဆောက်ထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ လေ့ကာထစ်များနှင့် တံတိုင်းနှိမ့်နှိမ့်များအတွက် ထောင့်စွန်းတစ်ဘက်ကို ခုံးလျှောရွေထားသော အုတ်များကို အသုံးပြု၏။ များသောအားဖြင့် အုတ်များကို မီးမဖုတ်မီ လက်ချောင်းနှစ်ချောင်း သို့မဟုတ် သုံးချောင်းဖြင့် အုတ်ပြားတစ်မျက်နှာတွင် အရေးအကြောင်းများကို ဆွဲထားလေ့ရှိ၏။ အချို့ အုတ်များတွင် သရေခေတ္တရာအုတ်များနည်းတူ ပျဉ်ဂဏန်းနှင့်ဆင်တူသော အရေးအခြစ်များပါရှိ၏။ **အုတ်များကို** မဖုတ်မီ မတော်တဆ တက်နင်းမိသဖြင့် လူကြီးခြေရာ၊ ကလေးခြေရာ၊ **ခွေးခြေရာပုံစံထင်နေသော အုတ်တစ်ချပ်စီကို**လည်း တွေ့ရ၏။

အဆောက်အအုံ နံရံများသည် ထုထည်ကြီးမားလေ့ရှိသဖြင့် အပြင်လွှာများကို အုတ်ကောင်းများဖြင့် စီ၍ အတွင်းပိုင်းတွင် တည်ဆောက်စဉ်ကပင် အုတ်တစ်ပိုင်းကျိုးများဖြင့် ဖြည့်လုပ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ အုတ်အရွယ်အစား ကြီးမားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖုတ်လုပ်ရာ၌ အစီအမံညံ့သောကြောင့်လည်းကောင်း ဖုတ်သရွေ့အုတ်များကို အကောင်းပကတိရရှိခဲ့ဟန် မတူချေ။ အုတ်များတွင် စပါးခွံများထည့်သွင်း ဖုတ်လုပ်ထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။

မြေအိုးမြေခွက်များ

မြေအိုးမြေခွက်များသည် ရှေးဟောင်းသုတေသနကိစ္စအတွက် အဖိုးတန်သော ဝတ္ထုပစ္စည်းများပေတည်း။ ချက်ပြုတ်စားသောက်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းမှန်သမျှသည် အိုးအင်ခွက်ယောက်တို့ကို အသုံးပြုကြရသည်။ ထို့ကြောင့် အိုးခြမ်းကွဲများတွေ့ရသည့် နေရာတိုင်း၌လိုပင် အနည်းဆုံး လူသူတစ်ကြိမ်တစ်ခါ **နှိုင်**နေထိုင်သွားကြောင်း သိနိုင်၏။ **မြေအိုးမြေခွက်များသည်** ကွဲလွယ်ပျက်လွယ်၍ သက်တမ်းမရှည်လှ**ချေ**။ **အစဉ်မပြတ်** ထုတ်လုပ် နေရပေသည်။ ယင်းသို့ အကြိမ်ကြိမ်အိုးသစ်များ ဖုတ်လုပ်ရသော်လည်း တစ်ရပ်တစ်ဒေသတွင် သုံးစွဲသော **အိုးခွက်အမျိုးအစား**တို့ကို ပုံစံသစ်တီထွင်ကာ အစားထိုးအသုံးပြုခြင်းနည်းပါးလေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ယဉ်ကျေး**မှုအဂါ**တစ်ရပ်ဖြစ်သော အိုးခွက်ပုံစံတို့ကို ချင့်ချိန်၍ သုံးစွဲသော လူမျိုး**တို့**၏ ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်**အတန်း**ကို သုံးသပ်နိုင်၏။ **ခေတ်**အပိုင်းအခြား**ကို**လည်း မှန်းဆနိုင်၏။ မြေအိုးသည် ကွဲလွယ်ပျက်လွယ်သည် **မှန်သော်** လည်း အိုးခြမ်း**အစအန**များ**အဖြစ်**သို့ ရောက်ရှိသွားသောအခါ **ဆွေးမြည့်သွားသည်** မရှိလှ**ချေ**။ သတ္တုများကဲ့သို့ သံချေးတက်ခြင်း၊ ကြေးညိုတက်ခြင်းလည်း မရှိ**ချေ**။ **နှစ်ပရိစ္ဆေဒကြာမြင့်စွာ သဘာဝအခြေအနေ** မပြောင်းသည့်**အပြင်** အသုံးမဝင်တော့သဖြင့် ရှေ့ပြောင်းသယ်ယူခြင်းလည်း မခံရသောကြောင့် များသောအားဖြင့် အိုးခြမ်းကဲ့များကို မလှ အသုံးပြုသောနေရာ၌ပင်

တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် အဖိုးတန် ရွှေ၊ငွေပစ္စည်းနှင့် ဒင်္ဂါးများထက် ယင်းတို့သည် သမိုင်းအထောက်အထားကောင်းများ ဖြစ်ကြ၏။ သို့သော်လည်း မည်သို့ပင်ဒေသနှင့် ခေတ်ကာလကွာခြားစေကာမူ အချို့အိုးခွက်အမျိုးအစားများကို အရပ်ရပ်တွင်တွေ့ရှိနိုင်ရာ ပုံစံတူရုံမျှဖြင့် ယဉ်ကျေးမှုတူညီသည်ဟု တထစ်ချမှတ်ယူနိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် တွေ့သမျှအိုးခွက်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နှိုင်းယှဉ်ဝေဖန်နိုင်ရန် ပုံစံဇယားများ ပြုစုထားရန်လိုပေသည်။ ယင်းသို့ စနစ်တကျ မှတ်တမ်းပြုစုခြင်းကို ဗိဿနိုးတူးဖော်မှု လုပ်ငန်းမှသာ လျှင် စတင်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် အိုးခွက်သုတေသနသည် ယခုအခါ အခြေပျိုးရုံမျှသာရှိသေးသည်။ ဤစာတမ်းတွင်ကား အမျိုးအစားအသေးစိတ်ခွဲခြားလေ့လာသည့် မှတ်တမ်းများကို ချန်လှပ်ထားပါသည်။

ဗိဿနိုးမြို့ဟောင်း တူးဖော်မှုများမှ လေ့လာရသည့် မြေလွှာတို့ကို ထောက်ရှု၍ အုတ်ကုန်းများသည် အဆောက်အအုံပြုပျက်ရာမှ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သဖြင့် မြေလွှာခြားနားသော်လည်း ခေတ်ကာလခြားနားမှု မရှိကြောင်းသိရ၏။ အမှတ် ၂၁ အဆောက်အအုံမှလွဲ၍ အခြားအဆောက်အအုံများသည် ဗိဿနိုးရှေးဦးခေတ်နှင့် သက်ဆိုင်ပေသည်။ အမှတ် ၂၁သည် အတန်နှောင်းသောကာလ (ပုဂံခေတ်ခန့်) နှင့် သက်ဆိုင်၏။

ဗိဿနိုးခေတ်ဦးနှင့်ဆိုင်သော အိုးခွက်တို့ကို အဆောက်အအုံ အမှတ် ၂ မှ အများဆုံးတွေ့ရသည်။ အရိုးအိုးများနှင့် အရိုးအိုးအပိုင်းအစများကိုမူ အမှတ် ၁ သင်္ချိုင်းကုန်းနှင့် မြို့တွင်းမြို့ပြင်ရှိ ဘာသာရေးသို့မဟုတ် ထုံးဓလေ့နှင့်ဆိုင်သော အဆောက်အအုံများမှ တွေ့ရ၏။ အိုးများကို အိုးထိန်းစက်ဖြင့် ပုံဖော်ထုတ်လုပ်ကြောင်း သိသာသည်။ အမွှမ်းအမံများ၊ အိုးငယ်များနှင့် ဆီမီးခွက်အချို့ကိုသာ လက်ဖြင့်ပုံဖော်သည်။ မီးဖုတ်ရာ၌ မကျက်သော အိုးများကို အနည်းငယ်သာတွေ့ရသည်။

ရေတည်အိုး သို့မဟုတ် ရိက္ခာသိုလှောင်အိုးကြီးများ၊ နှုတ်သီးတပ်အိုးများ ချက်ပြုတ်အိုးများနှင့် အင်တုံပက်ပက်များသည် အိမ်တွင်း အသုံးအဆောင်များဖြစ်ကြသည်။ မွှမ်းမံ ခြယ်လှယ်ထားသည့် အိုးများနှင့် သဝိတ်ပုံအိုးတို့ကို အရိုးအိုးအဖြစ်သုံးလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဖော်ထုတ်ရရှိသည့် အိုးခြမ်းများအနက် ၉၀ ရာနှုန်းခန့်မျှသည် မချောလွန်း မကြမ်းလွန်းဘဲ မြေသားအလတ်တန်းစားမျှ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကို အရောင်တင်ခြင်း၊ ဆေးသုတ်ခြင်း မရှိချေ။ သဝိတ်ပုံအိုးများ၊ လည်တံရှည် ရေဖျန်းအိုးများနှင့် အိုးငယ်အချို့ မှာမူ နယ်သားကျသော ရွှဲစေးပါသည့်မြေဖြင့် ပြုလုပ်ထားသဖြင့်ချောမွေ့နေ၏။ ယင်းတို့ကို အနီရောင်စပ်ကာ ဖုတ်လုပ်ထားလေ့ရှိသည်။

အရေးအခြစ်နှင့် ပုံနှိပ်တံဆိပ်များပါသော အိုးခြမ်းအနည်းငယ်ကိုသာ တွေ့ရ၏။ အဝါရောင် အိုးခြမ်းတစ်ခုနှင့် ဆေးနက်ဖြင့်ခြယ်လှယ်ထားသော အိုးခြမ်းနှစ်ခုကိုလည်း တွေ့ရသည်။ လွန်စွာပါးလွှာ၍ အပြင်သား၌ ပြောင်လက်သောအနီနုရောင်ရှိသည့် အိုးခြမ်းအစအနများတွင် အတွင်းသား၌ အဝတ်စဖြင့် ဖိနှိပ်ရာများပါရှိလေသည်။

အိုးများကို ခြယ်လှယ်ရာ၌ ပုံစံပါသော လက်ခတ်ဖြင့်ရိုက်ခြင်း၊ တုတ်ချောင်း သဲချောင်းစသည့် အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုဖြင့် အလွတ်ရေးခြစ်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်၏။ ဗိဿနိုးမြို့ မှရသော အချို့ အိုးခြမ်းများတွင် ခွေးသွားစိတ်ပြုလုပ်ထားသောဘီးလို အိုးပေါ်၌ လှိမ့်ထားသဖြင့် ညီညာသော ချိုင့်ရာများမှ နှစ်ရစ် သုံးရစ် ထင်နေသည်ကိုလည်းတွေ့ရ၏။ ဤနည်းဖြင့် ခြယ်လှယ်ထားသောအိုးများသည် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း၊ အရိကာမေဒုမြို့ဟောင်းတွင် ခေတ်စား၍၏။ ခရစ်နှစ် ၁ ရာစုတွင် အိန္ဒိယအရှေ့တောင်ပိုင်းနှင့် ရောမပြည်တို့ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု အဆက်အသွယ်ရှိရာမှ ဇရာမအိုးခြယ်လှယ်မှု ပုံစံတစ်မျိုးကို နည်းယူထားသည်ဟု သုတေသီတို့မှတ်ယူကြ၏။ ဗိဿနိုးမြို့ မှရသော ဘီးလှည့်ပုံစံများသည် အရိကာမေဒုကပုံစံများလောက် မကောင်းမွန်သော်လည်း ခေတ်ပြိုင်လက်ရာအနေဖြင့် တိုးတက်သောအတတ်ပညာ ထွန်းကားနေကြောင်း သိရလေသည်။

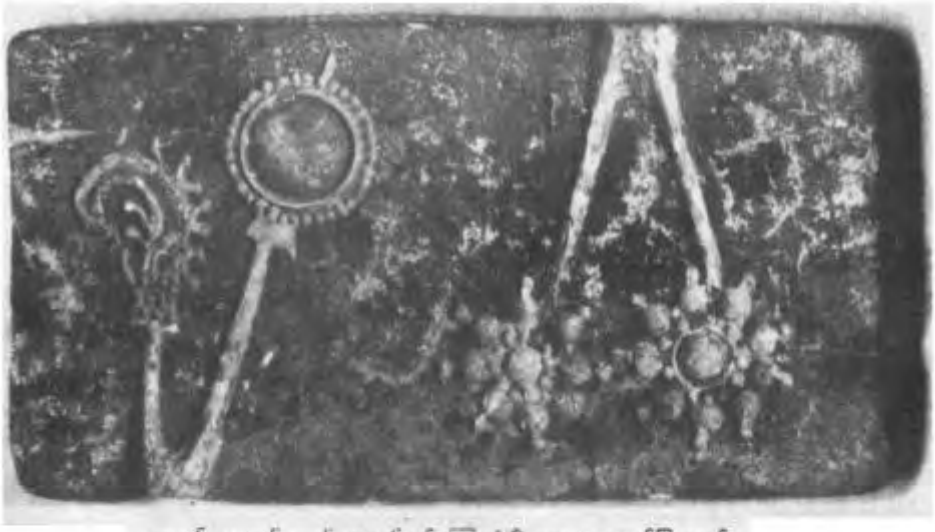

အမှတ် ၂၊ ကုန်းမှခွန်းတောင်းနှင့်စကြာပုံပါသော ကျောက်ပြားငယ်

တံဆိပ်ရိုက်နှက်ထားသော အိုးခြမ်းများတွင် သိရှိဝစ္ဆ ပုံ၊ ကလသာအိုးပုံ၊ ငါးကြင်းနှစ်ကောင်ပုံတို့ ပါရှိ၏။ ဤအမှတ်အသားများသည် မဟာပုရိသလက္ခဏာများဖြစ်၍ ဟိန္နျူဘာသာဝင်၊ ဗျိန်းဘာသာဝင်တို့နှင့်တကွ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ပါ အလေးဂရုပြုသော အထိမ်းအမှတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ သိရိဝစ္ဆလက္ခဏာမှာ ဗိဿနိုး၊ သရေခေတ္တရာ၊ ဟန်လင်းတို့၌ တွေ့ရသော ပျူဒင်္ဂါးများတွင် ထင်ရှားပေါ်လွင်စွာ ခတ်နှိပ်ထားလေ့ရှိသည့် အမှတ်လက္ခဏာတစ်ခု ဖြစ်လေသည်။

ကုန်းအမှတ် ၄ မှ ရရှိသော အိုးခြမ်းပဲ့များအနက် ၎င်းထောင့်ကွက်များအတွင်း၌ ဖောင်းကြွအောင် တံဆိပ်ခတ်နှိပ်ထားသော အမှတ်အသား သုံးမျိုးပါရှိသည့် အိုးခြမ်းတစ်ခုလည်း ပါဝင်သည်။ ထို အိုးခြမ်းငယ်၏ လက်ရာနှင့်အသွင်အပြင်သည် ကုန်းအမှတ် ၃ တွင်တွေ့ရသော အမှတ်တံဆိပ်များပါသည့် အိုးခြမ်းပဲ့များနှင့် တစ်မျိုးတစ်စားတည်းဖြစ်သည်ကို တွေ့ရ၏။ ဤကုန်းမှရသော အိုးခြမ်းပဲ့တွင် တံခွန်ကိုင်၍ကနေသော လူရုပ်တစ်ရုပ်၊ ပျူဒင်္ဂါးများတွင်ပါလေ့ရှိသော အမှတ်လက္ခဏာတစ်ခု၊ ခရုသင်းရုပ်တစ်ခုတို့ပါဝင်သည်။ ကုန်းအမှတ် ၃ မှ ရရှိသော ပျူဒင်္ဂါးများသည် စနစ်တကျတူးဖော်ရာမှ ပထမဦးဆုံးတွေ့ရှိရသော ဒင်္ဂါးများဖြစ်သည်။ ကုန်းအမှတ် ၃ နှင့် ၄ တို့က ပစ္စည်းများမှာမူ တစ်ခေတ်တည်းဖြစ်ကြသည့်အလျောက် အိုးခြမ်းပဲ့များအပေါ်ရှိအမှတ်အသားတို့သည် ဒင်္ဂါးခေါ်သည့် ငွေပြားပိုင်းများပေါ်ရှိ အမှတ်အသားတို့နှင့် လက်ရာအားဖြင့် တူညီကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဒင်္ဂါးပေါ်ရှိတြိသူလသဏ္ဌာန် သို့မဟုတ် နဂါးနှစ်ကောင်မျက်နှာချင်းဆိုင်ပုံဟု ခေါ်ဆိုကြသည့် အမှတ်အသားကို အိုးခြမ်းပဲ့ပေါ်တွင်လည်း ခတ်နှိပ်ထားသည်ကို **တွေ့ရ၏**။ အိုးခြမ်းပဲ့များပေါ်၌ ပါရှိသော အခြားအမှတ်လက္ခဏာများမှာ ကြာသွတ်အိုး (ကလသာအိုး)၊ **ခရုသင်း**၊ ငါးကြင်းနှစ်ကောင်၊ လူရုပ်တို့ ဖြစ်ကြသဖြင့် မင်္ဂလာရှိသော အမှတ်လက္ခဏာများကို ပုံဖော်ထားကြောင်း သိသာလေသည်။ ယင်းသို့ဆိုသော် ပျူဒင်္ဂါးများ၌ ပါရှိသောအမှတ်အသားကို သိရိဝစ္ဆလက္ခဏာဟု မှတ်ယူပါက သင့်မြတ်မည်ဟု ယူဆရ၏။ ဤအမှတ်လက္ခဏာမျိုးကို အိန္ဒိယပြည် ရွေးဟောင်း ကျောက်စာအချို့တွင် အဦးအစ၌ တွေ့မြင်ရ၏။ သွတ္တိ * ဟူသောမင်္ဂလာစကားကို အချို့ကျောက်စာများတွင် အက္ခရာဖြင့်မရေးဘဲ သောတ္ထိက အမှတ်အသားဖြင့် ဖော်ပြလေ့ရှိသည်ကိုထောက်၍ ယခု ဆွေးနွေးလျက်ရှိသည့် အမှတ်လက္ခဏာသည် ဤ ဟူသော အက္ခရာကို သိရိဝစ္ဆ ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် ဖလှယ်ထားခြင်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် ဗိဿနိုးမြို့ဟောင်းမှတွေ့ရသော ဒင်္ဂါးများနှင့်အိုးခြမ်းကွဲတို့တွင်ပါရှိသော အလားတူလက္ခဏာကိုလည်း သိရိဝစ္ဆလက္ခဏာဟုပင် ခေါ်သင့်ပေသည်။

အရိုးအိုးများကို အရောင်တင်ထားခြင်းမရှိချေ။ အလတ်တန်းစားမျှသာ ညက်ညောအောင် မြေသားဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ သပိတ်ပုံအိုးများကိုလည်း အရိုးအိုးအဖြစ် အသုံးပြုကြောင်းတွေ့ရ၏။ များသောအားဖြင့် အရိုးအိုးများကို လည်ရစ်၊ ဖောင်းရစ်၊ အရေးအကြောင်းနှင့် ဖောင်းတွန့်များဖြင့် ချယ်လှယ်ထား၏။ အရိုးအိုးများသည် အရွယ်လုံးပတ်နှင့် မလိုက်အောင် ပါးလျပ်၏။ တွေ့ရသမျှပုံစံများတွင် **အဖုံးထုပ်ဆင်ရန်** နှုတ်ခမ်းရစ်များပါလေသည်။ အဖုံး ၄၉ ခုကိုသာ မပျက်မစီးတဲတွေ့ရ၏။ ကော့လန်နေသော **အထက်ဆင့်တစ်ခုနှင့်** လက်ကိုင်ဖု တပ်ဆင်ထားခြင်းသည် အဖုံးများ၏ ထူးခြားနှက်ပင် ဖြစ်၏။ **အချို့အဖုံး**တို့တွင် အထက်အနား၌ ခွေးသွားစိပ် ဖော်ထားလေသည်။

သချိုင်းကုန်းအပြင် အမှတ် ၆၊ ၉၊ ၁၁၊ ၁၂၊ ၁၄၊ ၁၈၊ ၂၄၊ အဆောက်အအုံများ၏ **အဟွင်းအပြင်**မှ အရိုးအိုးများကို ဖော်ထုတ်ရရှိသဖြင့် ဗိဿနိုး၏ ယဉ်ကျေးမှုလက္ခဏာတစ်ရပ်မှာ **အရိုးအိုးမြှုပ်နှံသည့်ဓလေ့**ဖြစ်ကြောင်း မှတ်ယူရပေသည်။ အိုးများသည် မတူးမီကပင် ကွဲအက်နေသည်။ အကောင်းပကတိ ဖော်ယူရရှိသည့် အရိုးအိုးဦးရေ အယွန်နည်းပါးသည်။ မွမ်းမံမြှင့်လှယ်ထားသော အိုးပုံစံများကိုထောက်၍ သချိုင်းကုန်းများနှင့် အဆောက်အအုံတို့သည် တစ်ခေတ်တည်းပင်ဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏။

အိမ်တွင်းသုံး အိုးပုံစံအချို့ကို နှောင်းခေတ်များတွင် ဆက်လက်အသုံးပြုကြ၏။ ယင်းတို့တွင် သပိတ်ပုံ အိုးလုံးများ၊ ဆီမီးခွက်များ၊ ဟင်းချက်အိုးများ၊ ရေဖြန်းအိုးများ ပါဝင်လေသည်။ ရေဖျန်းအိုးကို ပုဂံခေတ်တွင် အသုံးများကြောင်းတွေ့ရ၏။ ဆီမီးခွက်ကို မူ ယနေ့တိုင်အောင်ပင် သုံးစွဲနေကြသေးသည်။ သပိတ်များကိုမူ ရဟန်းတော်များသာ အသုံးပြုသော်လည်း ယနေ့တိုင် အမြောက်အမြား ထုတ်လုပ်လျက်ရှိ၏။ အောက်ခြေပြန့်ပြန့် ကိုယ်လုံးမတ်မတ်နှင့် တစ်ဖြိုးတည်းရှိ၍ အထက်နှင့်အောက်ပိုင်းတွင် ဖောင်းရစ်များ ဖော်ထားသော အရိုးအိုးပုံစံတို့ကို ယခုအခါ မြေဖြင့်ပြုလုပ်သုံးစွဲသည်ကို မတွေ့ရတော့သော်လည်း သတ္တုဖြင့် ပြုလုပ်သောကွမ်းအစ်မှာ ထိုအရိုးအိုးပုံစံနှင့် တူညီသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

အဆောက်အအုံအမှတ် ၂ မှ အိုးခြမ်းကွဲအများဆုံးတွေ့ရသည်။ မူလအိုးပုံစံကို ခန့်မှန်းရန် မဖြစ်နိုင်သော အစိတ်အပိုင်းများကို ချန်လှပ်၍ ရေတည်အိုး သို့မဟုတ် ရိက္ခာသိုလှောင်အိုးများမှ အိုးခြမ်းပဲ ၁၀၈၀ ချက်ပြုတ်အိုးပုံစံရှိသည့် အိုးခြမ်းကွဲ ၃၂၀၊ သပိတ်ပုံအိုးခြမ်းကွဲ ၃၆၀၊ ဆီမီးခွက်ပုံသဏ္ဌာန် ၃၀၀ တို့ကို စုဆောင်းရရှိသည်။ အရိုးအိုးပုံစံ ၁၀၀ နှင့် အခြားအိုးပုံစံ ၁၀၀ ကျော်တို့ကို ခွဲခြားမှတ်တမ်းတင်ပြီးဖြစ်သည်။

ပုတီးများ

ဗိသနိုးမြို့မှ မြေပုတီးအမြောက်အမြားနှင့် ရောင်စုံကျောက်ပုတီး ၂၉ လုံးမျှကို ဖော်ထုတ်ရရှိသည်။ မြေပုတီးများကို တူးကွက်တိုင်းဆိုလိုပင် တွေ့ရ၍ အမှတ် ၁၇ တစ်နေရာတည်းမှပင် ၅၈၈ လုံး ရရှိ၏။ သို့သော်ထိုနေရာမှ တွေ့ရသော ပုတီးများအနက် မဖုတ်ရသေးသည်လည်းပါ၏။ ကောင်းစွာ ဖုတ်လုပ်မပြီးသေးသည်လည်း ပါ၏။ ထို့ကြောင့် အမှတ် ၁၇ အဆောက်အအုံသည် ပုတီးလုပ်ရာဌာနဖြစ်မည်ဟု ယူဆရ၏။ ထိုပုတီးများအနက် ၅၃၂ လုံးသည် သာမန်ပုတီးလုံးများဖြစ်၍ ၅၆လုံးမှာမူ အလျားရှည်သော လေးထောင့်ပုတီးများ ဖြစ်သည်။ အခြားတူးကွက်များတွင် တွေ့ရသောမြေပုတီးတို့မှာ တစ်ဘက်ခုံးပုံစံနှင့် ကွမ်းသီးလုံးပုံစံမျိုးဖြစ်၍ ရှဉ့်စေးကို ကောင်းစွာဖုတ်ထားခြင်းကြောင့် ယင်းတို့သည် မာကျစ်နေပေသည်။ ထိုပုတီးများတွင် အရစ်များဖော်ထားလေ့ရှိ၏။

မြေပုတီးပုံစံများကို အသေးစိတ်ပိုင်းခြားလျှင် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

(၁) အလုံးပုံစံ၊ ဆီးသီးမှ ပေသီးခန့်အရွယ်အထိ
(၂) လေးထောင့်၊ အလျားရှည်သည့် ပုံစံ
(၃) ငါးကြီးစေ့ကဲ့သို့ နှစ်ဖက်ခုံး၊ အဝိုင်းပုံစံ
(၄) တစ်ဖက်ခုံး၊ အဝိုင်းပုံစံ
(၅) တစ်ဖက်ခုံး၊ တစ်ဖက်ကတော့ထိပ်ပြတ်ပုံစံ
(၆) တစ်ဖက်ခုံးဖြတ်၊ တစ်ဖက်အနည်းငယ်ခုံးသည့် ပုံစံ
(၇) နှစ်ဖက်ကတော့ဖြတ်၊ လည်ရစ်ပါပုံစံ
(၈) တစ်ဖက်ပြား၊ တစ်ဖက်ကတော့ပုံစံ
(၉) တစ်ဖက်ကတော့ဖြတ်တိုတို၊ တစ်ဖက်ခုံးပုံစံ
(၁၀) ကွမ်းသီးလုံးပုံစံ၊ လည်ရစ်တစ်ဖက်ပါ

ရောင်စုံပုတီးများကို မဟူရာ၊ စလင်းစွဲ၊ စလင်းကျောက်၊ နဂါးသွဲ့ကျောက်နှင့် ဂေါဒန်ကျောက်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ ပုံစံအမျိုးအစားမှာ အလုံးပုံ၊ ရှည်မျောမျော အလုံးပုံ၊ နှစ်ဖက်ရှုံး အလုံးပုံ၊ လေးမြွေင့်နှစ်ဖက်ကတော့ဖြတ်ပုံ၊ ခြောက်မြွေင့်နှစ်ဖက်ကတော့ဖြတ်ပုံ၊ အပြားဝိုင်းပုံ၊ ခြောက်မြွေင့်ပြား အလျားရှည်ပုံ၊ လေးထောင့်အလျားရှည်ပုံ၊ အန်စာပုံ စသည်တို့ဖြစ်၏။ ပုတီးစေ့သေးသေးအရွယ် ကော်ပုတီးအနီ၊ အဝါနှင့်အနက်များကိုလည်း ဖော်ထုတ်ရရှိသေး၏။ ကျောက်ပုတီးများကို အမှတ် ၂။ ၃၊ ၄၊ ၆၊ ၁၅ တူးကွက်များမှ ရရှိလေသည်။

မြေထည်ပစ္စည်းများ

ဗိဿနိုးတွင် အဆောက်အအုံပေါ်များသော်လည်း မြေအိုးမြေခွက်မှလွဲ၍ အခြားဝတ္ထုများကို ဦးရေများပြားစွာ မတွေ့ရချေ။ အမှတ် ၂ အဆောက်အအုံကြီးမှ ယဉ်ကျေးမှုခေတ်ပိုင်းခြားမှုအတွက် အရေးပါသော စာတန်းတံဆိပ် ပုံနှိပ်ထားသည့် ရွှံ့တုံးကလေးတစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ရရှိသည်။ ဤရွှံ့တုံးကလေးကို အဆောက်အအုံ၏ အပြင်ဘက်မှတွေ့ရှိမလရာ ဆန္ဒတ်ကျွတ်ဖော်ခြင်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ထင်ရှားစေခဲ့ပါသည်။ အဆောက်အအုံပေါ်ရုံမျှလည်းကောင်း၊ ထုထည်ကြီးသောပစ္စည်းများ ရရှိရန်ရည်ရွယ်၍လည်းကောင်း၊ သာမန်မြေတူးသည့်နည်းဖြင့် တူးဖော်ပါက အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့နှင့် မြေစိုင်ခဲတို့ကို သယ်ပစ်ရာတွင် ရွှံ့တုံးကလေးများလည်း ရောနှော၍ပါသွားဖွယ်ရာရှိချေသည်။ နှစ်ပေပတ်လည်ခန့် မြေကွက်ကို တူးပြီးတိုင်း မြေစိုင်များကိုခြေချ၍၊ လိုအပ်လျှင် ဆန်ခါချ၍ပင် ရှာဖွေခြင်းကြောင့် ပုတီးစေ့များကဲ့သို့သော အသေးအဖွဲပစ္စည်းများကို စုဆောင်းရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အကွက်ရာတံဆိပ်နှိပ်ရာတွင် ပါရှိသော ရွှံ့တုံးကလေးသည် နဂိုအတိုင်းမဟုတ်ဘဲ ကျိုးပဲ့ပျက်စီး၍ တစ်ဝက်တစ်ပျက်ကျန်နေသော တံဆိပ်ပင်ဖြစ်သည်။ အတွင်းသက္ကာန်ကို ထောက်ရှုခြင်းဖြင့် မူလ၌ အရာဝတ္ထုပစ္စည်းတစ်ခုခုကို ယခုခေတ်အခါတွင် ချိတ်ပိတ်၍ တံဆိပ်ခတ်နှိပ်သည့်နည်းတူ သံတိုင်းကဲ့သို့သော လုံးလုံးရှည်ရှည်ပစ္စည်းတစ်ခုကို ကြိုးဖြင့်ရစ်ပတ်ကာ ရွှံ့စေးဖြင့် ဖုံးအုပ်ထားဟန်ရှိလေသည်။ ထို့ရွှံ့စေးအပေါ်တွင် တံဆိပ်ပုံစံဖြင့် ဖိနှိပ်၍ အမှတ်လက္ခဏာစွဲထင်အောင် ပြုလုပ်ထား၏။ ယင်းသို့ချည်နှောင်ဖုံးပိတ်ထားသောအရာသည် ဝတ္ထုပစ္စည်းတစ်ခုခု၏ အစွန်းပိုင်းမျှသာဖြစ်တန်လျက် ပင်ကိုအစိတ်အပိုင်းမှာမူ မည်သို့ဖြစ်သည်ကို အထောက်အထားများ ရှာမတွေ့ရတော့ချေ။ အဆောက်အအုံ မီးလောင်ပျက်စီးသည့် အခါတွင် ရွှံ့တုံးကလေးလည်း မီးသင့်၍ နှစ်ခြိမ်းကွဲသွားဟန်တူသည်။ ရွှံ့ထုံးစေ့ပါ၌ မူလက တံဆိပ်ခတ်နှိပ်ရာ အမှတ် လေးခုပါရှိဟန်တူ၏။ ရွှံ့တုံးသည် ထောင်လိုက်ထောင့်တန်းကွဲသွားသဖြင့် တံဆိပ်အမှတ်အပိုင်း နှစ်ပိုင်းကိုသာ ယခုတွေ့မြင်နိုင်၏။

တံဆိပ်၏ အလယ်ဗဟိုတွင် ဓိနွဲပြောက်တစ်ခုပါ၍ စာတန်းကို ပတ်လည်ပိုင်း၍ ရေးထိုးထား၏။ ဗိဿနိုးတူးဖော်မှု ပမာဏအစီရင်ခံစာတွင် ယင်းစာတန်းကို သိရိမပတရဃ သို့မဟုတ် သိရိမိတရဃ ဟူ၍ ဖတ်ရှုရကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ရွှံ့တုံးကလေးသည် မီးလောင်ထားပြီးဖြစ်သည့်အပြင် တံဆိပ်အနားပိုင်းများသည်လည်း ပွန်းပဲ့လျက်ရှိနေပြီဖြစ်သဖြင့် ကျန်အပိုင်းနှစ်ခုကို ဆက်စပ်လေ့လာမှ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖတ်နိုင်တော့သည်။ ယခုတစ်ဖန် တံဆိပ်ပါစာတန်းကို သေချာစွာလေ့လာသည့်အခါတွင် စာတန်း၏အစနှင့် အဆုံးအကြားတွင် အက္ခရာမဟုတ်ဘဲ စကြဝဠာအမှတ်လက္ခဏာ ရေးထိုးထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ သိရိဟူသော စာလုံးများသည် စကြဝဠာအမှတ်ရှေ့၌ ကျရောက်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် စာတန်းကို ပြန်လည်

အမှတ် ၅၊ ကုန်းမှ ကိန္နဒီရုပ်။

ဖတ်ရှုရာ၌ သံယသိရိဟူ၍ ဖတ်နိုင်ပါသည်။ စကြာတံဆိပ်တွင် လက်တံများသည် ထောင့်မှန်ချိုးမနေဘဲ ကောက်ကွေးနေသဖြင့်လည်းကောင်း၊ အထက်ပိုင်းတွင် တံဆိပ်အနားနှင့် ဆက်နေသဖြင့်လည်းကောင်း ယင်းအမှတ်လက္ခဏာကို မပ အက္ခရာများဟု ထင်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် တနှင့် ရဟူ၍ ယူဆသော အရေးအသားသည် အက္ခရာနှစ်လုံးမဟုတ်ဘဲ သ အက္ခရာတစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း အမရဝတီမြို့ဟောင်းတွင် စေတီပုထိုးများ၌ ကျောက်ဗုဒ္ဓဝင်ရုပ်ကြွများ ထုလုပ်ပူဇော်ရာဝယ် ကောင်းမွန်ရှင်နာမည်များကို ကမ္ပည်းရေးထိုးထားလေရာ ဓမ္မသိရိ၊ ဒီဃသိရိ၊ အဂ္ဂိသိရိ၊ နာဂသိရိ စသောဘွဲ့မည်များ ပါရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် သံယသိရိဟူသော အမည်သည်လည်း ကျောင်းတိုက်ပုံစံရှိသော အမှတ် ၂ အဆောက်အအုံကြီးကို ဆောက်လုပ်လျှဒါန်းသော ကုသိုလ်ရှင်တစ်ဦး၊ သို့မဟုတ် ကျောင်းတိုက်တွင် သီတင်းသုံးသွားသော သံဃာတစ်ပါး၏ ဘွဲ့အမည်ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ယင်းဘွဲ့တံဆိပ်တွင် အက္ခရာသုံးလုံး သာပါရှိသဖြင့် ကမ္ပည်းစာအရေးအသားကို ထောက်၍ရေးထိုးထားသော ခေတ်ကာလကို တိတိကျကျ မဆုံးဖြတ်နိုင်သော်လည်း အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း၌ ၂ ရာစုခန့်က အသုံးပြုသော ဗြဟ္မီအက္ခရာများနှင့် နီးစပ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ကောက်ကွေးသောလက်တံများဖြင့် စကြာပုံရေးဆွဲခြင်းကို လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်းနှစ်ထောင်ကျော်က အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း ဂူပုထိုးနံရံများ၌သာ တွေ့ရသည်။

နန်းတော်ကုန်း အမှတ် ၅ အဆောက်အအုံအတွင်းမှ ၆ လက်မခန့်မြင့်သော မီးဖုတ်ပြီး မြေရှုပ်တစ်ဖွဲ့ကို တွေ့ရသည်။ ထိုအရုပ်သည် အပိုင်းပိုင်းကျိုးပဲ့ပျက်စီးနေရာ တွေ့ရသမျှသော အစိတ်အပိုင်းတို့ကို ဆက်စပ် လိုက်သည့်အခါ ဦးခေါင်းတွင် တန်ဆာဆောင်းလျက်လည်းကောင်း၊ လည်တွင်ပုတီး ဆွဲလျက်လည်းကောင်း၊ လက်နှစ်ဖက်တွင် လက်ကောက်တစ်ကွင်းစီ ဝတ်လျက်လည်းကောင်း ဆင်ယင်ထားသည့် အရုပ်ဖြစ်သည်ကို တွေ့မြင်ရ၏။ လက်နှစ်ဖက်က ပန်းအိုးနှင့်သဏ္ဌာန်တူသော ပျက်စီးနေသည့်အရာဝတ္ထု တစ်ခုကို ပွေ့ပိုက်ထား၏။ မျက်နှာမှာ သွယ်သည်ဟု မဆိုနိုင်သော်လည်း အနည်းငယ် ရှည်လျားလျားဖြစ်၍ အသွင်အပြင် ပြည့် ပြည့်ဝဝရှိ၏။ မျက်လုံးများသည် ပြူးကျယ်နေ၍ နှာတံမှာမူ နဂူးနှင့်တစ်ဖြိုးတည်းဆက်လျက် ရှိပြီးလျှင် အဖျားသို့ ချွန်လျက်ရှိ၏။ ပါးစပ်သည်လည်း ကျယ်ပြန့်သည့်ပြင် အစွယ်များပါသကဲ့သို့ အဖျားနှစ်ဖက်သည် အထက်သို့ ကောဗတက်နေ၏။ မေးရစ်နှင့် လည်ရစ်များကိုလည်း ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်နိုင်၏။ ရင်သားများမှာ မောက်ဖြိုးနေ၏။ အရုပ်၏ ခြေပိုင်းကိုမူ ရှာမတွေ့ချေ။ ခါးဆစ်မှကျိုးနေသော ဝမ်းပိုက်နှင့် တင်ပါးအပိုင်းကို အထက် ကိုယ်ထည်နှင့် ဆက်စပ်လိုက်ရာတွင် ထိုဝမ်းပိုင်းမှာ ရင်ပိုင်း ခါးပိုင်းနှင့် တစ်ပြေးတည်းမဟုတ်ဘဲ နောက်သို့ ကော့နေကြောင်း တွေ့ရ၏။ ထို့ပြင် ထိုဝမ်းပိုင်းသည် ချောမွေ့မနေဘဲ ယင်းကို လက်သည်းရာများကဲ့သို့သော အရေးအခြစ်တို့ဖြင့် ခြယ်လှယ်ထား၏။ မြေရုပ်တွင် အောက်ပိုင်းမရှိတော့သဖြင့် မည်သည့် အရုပ်ဟူ၍ အတိအကျမသိရှိနိုင်သော်လည်း မူလကပင် ဆန့်တန်းသောခြေမဟုတ်ဘဲ ငှက်တို့ဆွဲခန်းများ၏ ခြေမျိုးပါရှိသည်လက္ခဏာကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အရုပ်တစ်ခုလုံး၏ သွင်ပြင်နေထားနှင့် ဆင်ယင်မှုတို့ကို ပေါင်းရုံးသုံးသပ်လိုက်သော် ကိန္နရီရုပ်ဖြစ်တန်ရာသည်။

မြေအိုးလုပ်ရာ၌ အသုံးပြုသည့် ရွှံ့မီးဖုတ်လက်ခုတုံးများကို တူးကွက်အမှတ် ၁၅ ၌ တွေ့ရှိရ၏။ ထိုနေရာမှပင် မြေဖြင့်လုပ်သည့် ခွေးရုပ်တစ်ပိုင်းကိုလည်း ဖော်ထုတ်ရရှိလေသည်။ အမှတ် ၁၇ တွင် ဖားရုပ်ငယ်တစ်ခုကိုတွေ့ရ၏။ ယင်းသည် အိုးနှုတ်သီး၏ အပိုင်းအစ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ရှုပ်ပစ်ခိုးပိုင်းများကိုမူ အနှံ့အပြားတွေ့နိုင်သည်။ လောက်စာလုံးများကို အမှတ် ၉ နှင့် ၁၅ တို့တွင် တွေ့ရသည်။ ခရုအိမ်သဏ္ဌာန် မီးဖုတ်ထားသော မြေပိုင်းအခွေများကိုလည်း အမှတ် ၉ အဆောက်အအုံမှ ရရှိသည်။ တစ်ဖက်ရှူး

မြေနား၊တောင်းတစ်ဖက်ကို အမှတ် ၁၅ မှ ရ၏။ မြေအပေါ်ယံမှတွေ့ရသော မြေဆေးတံများကို ကွင်းဆင်းလေ့လာစဉ်က စုဆောင်းထားသူများထံမှ တစ်ဆင့်ရရှိသော်လည်း တူးဖော်သည့်အခါတွင် အမှတ် ၁၅ မှ တစ်လုံးရရှိသည်။

ကျောက်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ

ကျောက်ဝတ္ထုပစ္စည်း အနည်းငယ်ကိုသာ တွေ့ရသည်။ နန်းတော်ကုန်းအရှေ့ဘက်ဝင်ပေါက်မျက်နှာစာ ဝဲယာတွင် တံခါးစောင့်ရုပ်ကြွကျောက်ချပ်ကြီး နှစ်ချပ် စိုက်ထူထားခဲ့သည်။ ထိုအရုပ်၏အကြွင်းအကျန်ဖြစ်သော ကျောက်မြစ်နှင့် ခြေချောင်းကလေးများပါသော အပိုင်းအစနှစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ရရှိကြောင်း အထက်တွင်ဖော်ပြပြီးဖြစ်သည်။

အမှတ် ၂ အဆောက်အအုံကြီးအတွင်းတွင် တွေ့ရှိရသော ကျောက်ပြားတံဆိပ်သည် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာဖြစ်ပေသည်။ ကျောက်ပြားကလေးသည် အလျား ၂.၉ လက်မ၊ အနံ ၁.၆ လက်မ၊ ထူ .၂ လက်မရှိသည်။ ကျောက်ပြား၏တစ်ဖက်တွင် ပန်းခိုင် နှစ်ခိုင် ထွင်းထုထား၍ ပန်းခိုင်တစ်ခိုင်လျှင် ပွင့်ချပ် ခြောက်ချပ်စီပါသည့် ပန်းပွင့် နှစ်ပွင့်စီပါရှိသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်ကား ပန်းတစ်ခိုင်လျှင် အမှတ်လက္ခဏာတစ်စုံကို ထွင်းထုထား၏။ ပန်းခိုင်တွင် ပွင့်ချပ် ရှစ်ချပ်ပါသော ပန်းပွင့်တစ်ပွင့်နှင့် ကိုးချပ်ပါသော ပန်းပွင့်တစ်ပွင့်ပါ၏။ ဤပန်းခိုင်နှင့် အထက်အောက်ပြောင်းပြန် ထွင်းထုထားသော အမှတ်လက္ခဏာနှစ်ခုမှာ ချွန်းတောင်းပုံသဏ္ဌာန်နှင့် စကြာပုံသဏ္ဌာန်တို့ ဖြစ်လေသည်။ ဤအမှတ်လက္ခဏာ နှစ်ခုစလုံးတွင် လက်ကိုင်အရိုးတံပါ၍ ထိုအရိုးတံတို့သည် ပန်းခိုင်မှာကဲ့သို့ပင် အောက်ခြေ၌ပူးတွဲနေကြ၏။ ယင်းအမှတ်လက္ခဏာတို့သည် မြဟ္မာအယူဘာသာနှင့် သက်ဆိုင်သောနတ်များ စွဲကိုင်သည့်လက်နက်များတွင် အပါအဝင်ဖြစ်၏။ စကြာသည် ဗိသုနိုးနတ်ရုပ်တုများတွင် လက်လေးဖက်အနက် တစ်ဖက်က အမြဲကိုင်ဆောင်ထားသည့် လက်နက်တစ်ခုဖြစ်၏။ ချွန်းတောင်းမှာမူ မဟာပိန္ဓဲနတ်၏ လက်နက်ဖြစ်၏။ သို့သော် စကြာနှင့် ချွန်းတောင်းပုံတို့မှာ စက်လက္ခဏာတော်များတွင်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာအထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ထွင်းထုထားခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်စရာရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း၊ နာဂဇုနကုဏ္ဍမြို့ဟောင်းကို တူးဖော်ရာမှ တွေ့ရှိရသော ခရုသင်းတစ်ခုပေါ်တွင် ထွင်းထားသည့် စကြာနှင့် ချွန်းတောင်း တွဲလျက်ပုံသည် ယခု ဗိသုနိုးမှ ရရှိသောပုံအတိုင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

အိန္ဒိယလူမျိုးတို့ မဆလာကြိတ်ရာတွင် အသုံးပြုလေ့ရှိသည့် ကြိတ်တုံးနှင့်တူသော ကျောက်ပြားတစ်ချပ်နှင့် ကျည်ပွေ့ကျောက်လုံးတစ်ခုကို အမှတ် ၂ အဆောက်အအုံအပြင်ဘက်၌ ဖော်ထုတ်ရရှိ၏။

တူးဖော်မှု မဆောင်ရွက်မီ ကွင်းဆင်းလေ့လာရာ၌ မြို့ဟောင်းမြို့၏အနောက်မြောက်ထောင့်တွင် တည်ရှိသော အင်းရွာကြီးက ရွာလူကြီးများထံမှ ရေးဟောင်းဝတ္ထုပစ္စည်းများအကြောင်း စုံစမ်းရာ ကျောက်ပြင်တစ်ချပ်ကို နန်းတော်ကုန်း မြောက်တက်တံတိုင်းအနီးတွင် တွေ့ကြောင်းပြော၏။ အဆိုပါကျောက်ပြားကို အခြားတစ်ရွာက လူတစ်ယောက်က သိမ်းဆည်းထားရာမှ တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်သို့ လျှူခဲ့သည်။ ယင်းအရာဝတ္ထုတွင် ခြေသုံးချောင်းပါ၍ အထက်ပိုင်း၌ သနပ်ခါးသွေးသည့် ကျောက်ပြင်မှာကဲ့သို့ ရေစီးလမ်းကြောင်းပါရှိပြီးလျှင် ကျောက်ပြားတစ်ဖက်တွင် အလျားလိုက်အစွန်းတစ်ခု ထုတ်ထားသည်။ ဤပုံသဏ္ဌာန်သည် သီဝနတ်ကို ကိုးကွယ်သော ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့ ဝတ်ပြုသည့် လိင်္ဂခေါ်ကျောက်တုံးစိုက်ထူသည့် ယောနိကျောက်ပြားနှင့် ဆင်တူ၏။ သို့သော် ယခုတွေ့ရသော ကျောက်ပြားမှာ တူးဖော်တွေ့ရခြင်းမဟုတ်

သည့်ပြင် ယင်း၌ကျောက်တုံးလည်းမပါရှိသောကြောင့် သီဝနတ်ကိုးကွယ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သောဝတ္ထုပစ္စည်းဟုတ်၊ မဟုတ် အတိအကျ မသိသာချေ။ ရေစီးလမ်းကြောင်းမပါဘဲ နှစ်ပိုင်းကျိုးနေသော အလားတူ ကျောက်ပြားတစ်ချပ်ကို အမှတ် ၂ အဆောက်အအုံ အပြင်ဘက်တွင် တွေ့ရှိရ၏။

သတ္တုနှင့် အခြားပစ္စည်းများ

အဆောက်အအုံအမှတ် ၂ မှ သံချောင်းအရွယ်အစားစား၊ တံခါးသံဆုံမျာ၊ သံမှိပွင့်ကြိုးများ သံပတ်ပြာအဝိုင်းအစများကို ပေါင်ချိန် ၅၀၀ခန့် ဖော်ထုတ်ရရှိလေသည်။ သံဆုံများကို မြို့ပေါက်ဝတံခါးတစ်သောနေရာများနှင့်အမှတ် ၉ အဆောက်အအုံမှလည်း ရရှိ၏။ အမှတ် ၁၅ မြို့ပေါက်ဝတွင် သံမြားသွားတစ်ခု တွေ့ရှိ၏။ အမှတ် ၂ အဆောက်အအုံ၌ တွေ့ရသော ၃.၈ လက်မ ရှည်သည့် နန်းလုံးသံချောင်းသည် မျက်ခွံဆိုးဆေးထည့်သည့် ကိရိယာအဖြစ် အသုံးပြုသော အရာဝတ္ထုဖြစ်ဟန်တူသည်။

ကွင်းဆင်းလေ့လာစဉ်က ဗိသိန်းမြို့မှ သရေခေတ္တရာ ဒင်္ဂါးပုံစံ ငွေပြားများကို စုဆောင်းရရှိခဲ့၏။ တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာမှ သရေခေတ္တရာနှင့် ဟန်လင်း ဒင်္ဂါးပုံစံ နှစ်မျိုးစလုံးကိုဖော်ထုတ်ရရှိသည်။ အမှတ် ၃ အဆောက်အအုံမှ ရရှိသည့် ဒင်္ဂါးသုံးပြားသည် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ကြသည်။

ပျ။။ဒင်္ဂါးဟု ခေါ်လေ့ရှိသော အမှတ်လက္ခဏာများပါသည့် ငွေပြားအစိုင်း။ ။ **အချင်း** .၈ **လက်မ**၊ မျက်နှာဖက်တွင် သိရီဝစ္ဆလက္ခဏာ၊ ယင်းအတွင်းမက်တွင် ဗိန္ဒုပြောက် ကိုးပြောက်၊ ယင်းအထက်တွင် ဝဲဖက်၌ လ၊ ယာဖက်၌ နေသဏ္ဌာန်၊ အောက်ပိုင်းတွင် ရေလှိုင်း **အရစ်** နှစ်ရစ် အသီးသီးပါရှိသည်။ ကြောဖက်တွင် နှုတ်ခမ်းနှင့် အတွင်းစက်ပိုင်းအကြား၌ ဗိန္ဒုပြောက် ၂၁ ပြောက်၊ အလယ်တွင် ပလ္လင်သဏ္ဌာန်နှင့် ပလ္လင်အထက်တွင် ဗိန္ဒုပြောက် ငါးပြောက်၊ ပလ္လင်၏ဗဟိုမှ ဝဲယာတံခွန်ငယ်များလွှင့်နေပုံတို့ အသီးသီးပါရှိသည်။ ငွေပြား၏ အနားတွင်ကပ်၍ အပေါက်ငယ် နှစ်ပေါက် ဖောက်လုပ်ထားခြင်းက ယင်းကို လည်ဆွဲအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြနေပေသည်။

ပျ။။ဒင်္ဂါးခေါ် ငွေပြားအစိုင်း။ ။ **အချင်း** .၇ **လက်မ**၊ မျက်နှာဖက်တွင် သိရီဝစ္ဆ၊ အတွင်း၌ ဗိန္ဒုပြောက် ကိုးပြောက်၊ အောက်ပိုင်းတွင် ရေလှိုင်း နှစ်ရစ်နှင့် ယာဖက်တွင် လုံတံသဏ္ဌာန်တစ်ခု အသီးသီးပါရှိ၏။ နေနှင့်လ အမှတ်လက္ခဏာများ မပါချေ။ ကြောဖက်တွင် နှုတ်ခမ်းရစ်အတွင်း၌ ဗိန္ဒုပြောက်လေးပြောက်သာ ထင်ရှားစွာတွေ့မြင်ရ၏။ ပလ္လင်သည်လည်း ပုံရိုးဖြစ်၍ ဗဟိုတွင်စက်ပိုင်းမပါချေ။ တံခွန်နှစ်ခုပါလေ့ရှိသော နေရာတွင် မျဉ်းကြောင်းနှစ်ကြောင်းသာ ပါရှိ၏။

ပျ။။ဒင်္ဂါးခေါ် ငွေပြားအစိုင်း။ ။ ဟန်လင်း ဒင်္ဂါးသဏ္ဌာန်ရှိ၏။ အချင်း .၉ လက်မ၊ မျက်နှာဖက်တွင် နှုတ်ခမ်းရစ်အတွင်း၌ ဗိန္ဒုပြောက် သုံးမြောက်နှင့် **အလယ်**တွင် တက်နေဝန်းသဏ္ဌာန် **အပြည့်**ပါရှိ၏။ **နေ**ရောင်ခြည်သဏ္ဌာန် မျဉ်းကြောင်းများအကြားတွင် ဗိန္ဒုပြောက်ကလေးများ ပါရှိ၏။ **ကြော**ဖက်တွင် ငါးထောင့်ကြယ် သဏ္ဌာန်တစ်ခုပါရှိ၍ ထောင့်နှစ်ထောင့်ကို မျဉ်းဖြောင့်တစ်ခုဖြင့် **အ**လယ်သို့ဖြတ်သန်းဆက်သွယ်ထား၏။ ထိုအတွင်း၌ ဗိန္ဒုပြောက် နှစ်ပြောက်ပါရှိ၏။ စင်စစ်အားဖြင့် သိရီဝစ္ဆ ပုံကို မျဉ်းဖြောင့်ဖြင့် ပုံဖော်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အမှတ် ၁၅ မြို့ဝင်ပေါက်တွင် တွေ့ရသောဒင်္ဂါးသည် ကျပ်ပြားဝိုင်းခန့်ကြီး၍ ဟန်လင်းဒင်္ဂါးပုံစံ စင်စစ်ဖြစ်သည်။ တစ်ဖက်တွင် ကက်နေဝန်း ကံဆိပ်ပါရှိ၏။ အခြားကစ်ဖက်တွင် သိရီဝစ္ဆ ပုံ၊ နေနှင့်လပုံ၊ လှိုင်းတွန့်ပုံများ ပါရှိ၏။ ဝဇိန်လက်နက်နှင့် ခရုသင်းပုံတို့မှာမူ ပွန်းပျက်နေ၍ ကောင်းစွာမထင်ရှားချေ။

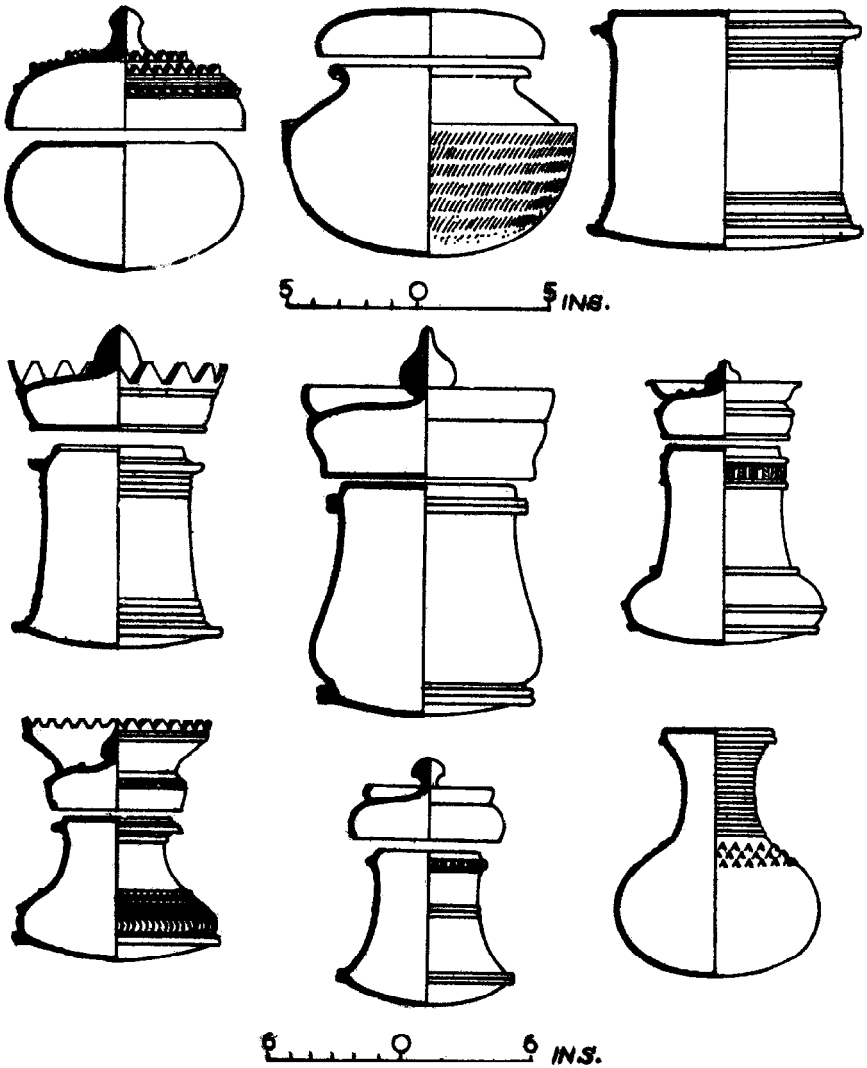

ပိဿာနိုး မြို့ဟောင်းတွင် တွေ့ရသော အရိုးအိုး ပုံစံမျိုး

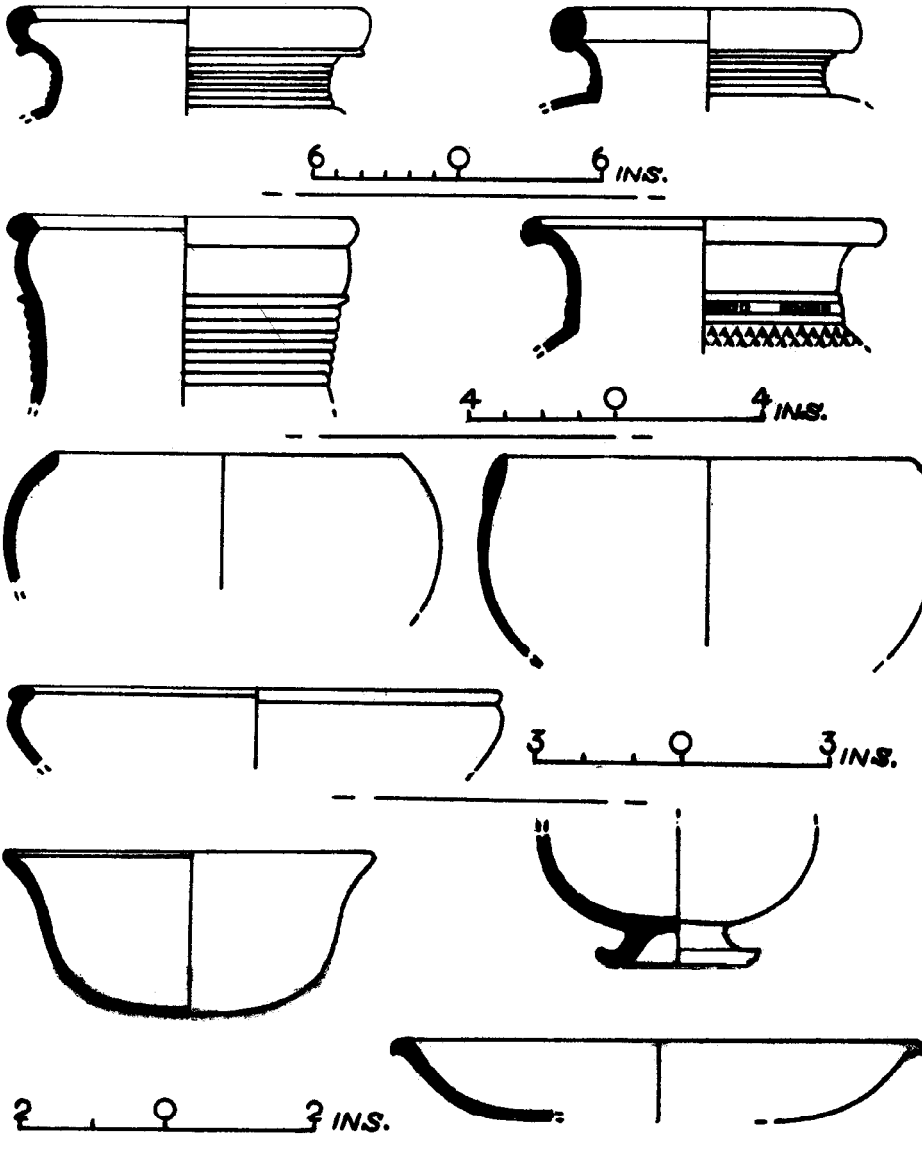

ဗိသာနိုး မြို့ဟောင်းတွင် တွေ့ရသော အိုးခွက် ပုံစံများ

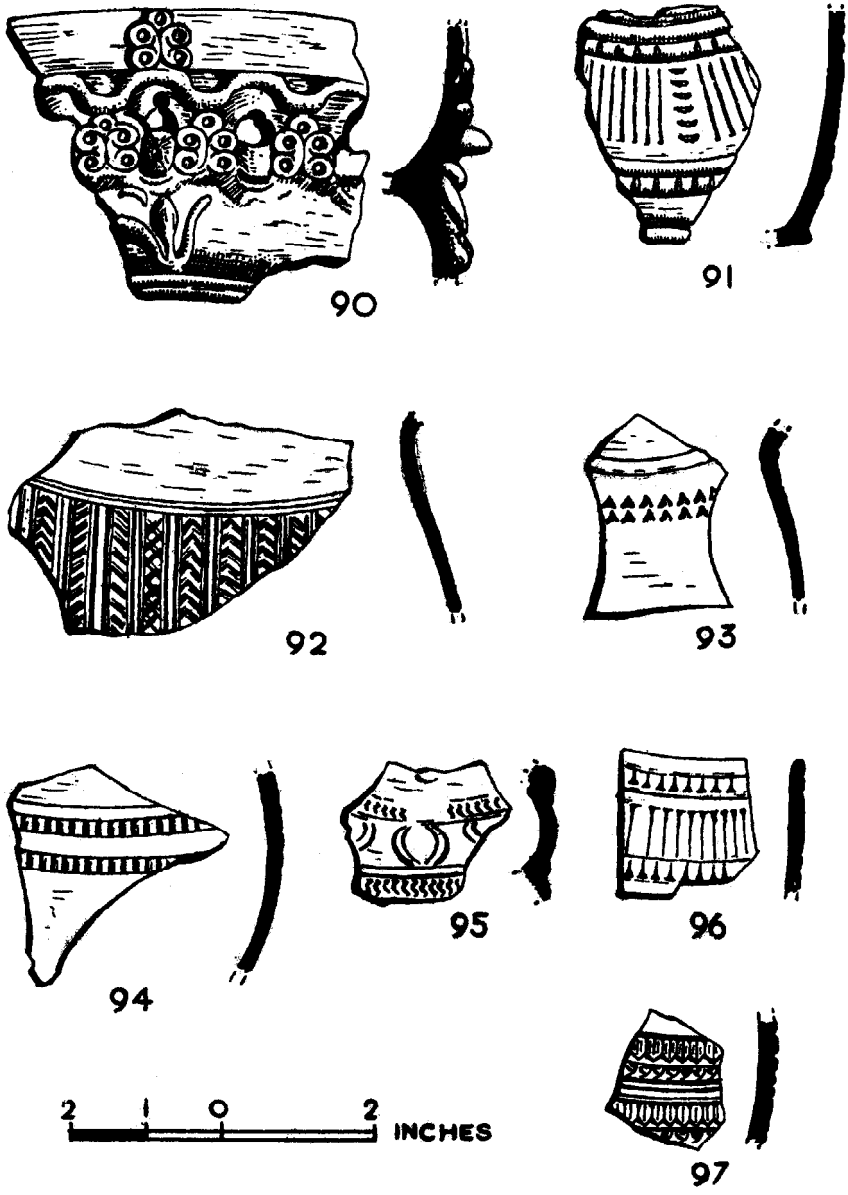

အမှတ်လက္ခဏာမျဉ်းပါသော အိုးခြမ်းပုံစံမျိုး။

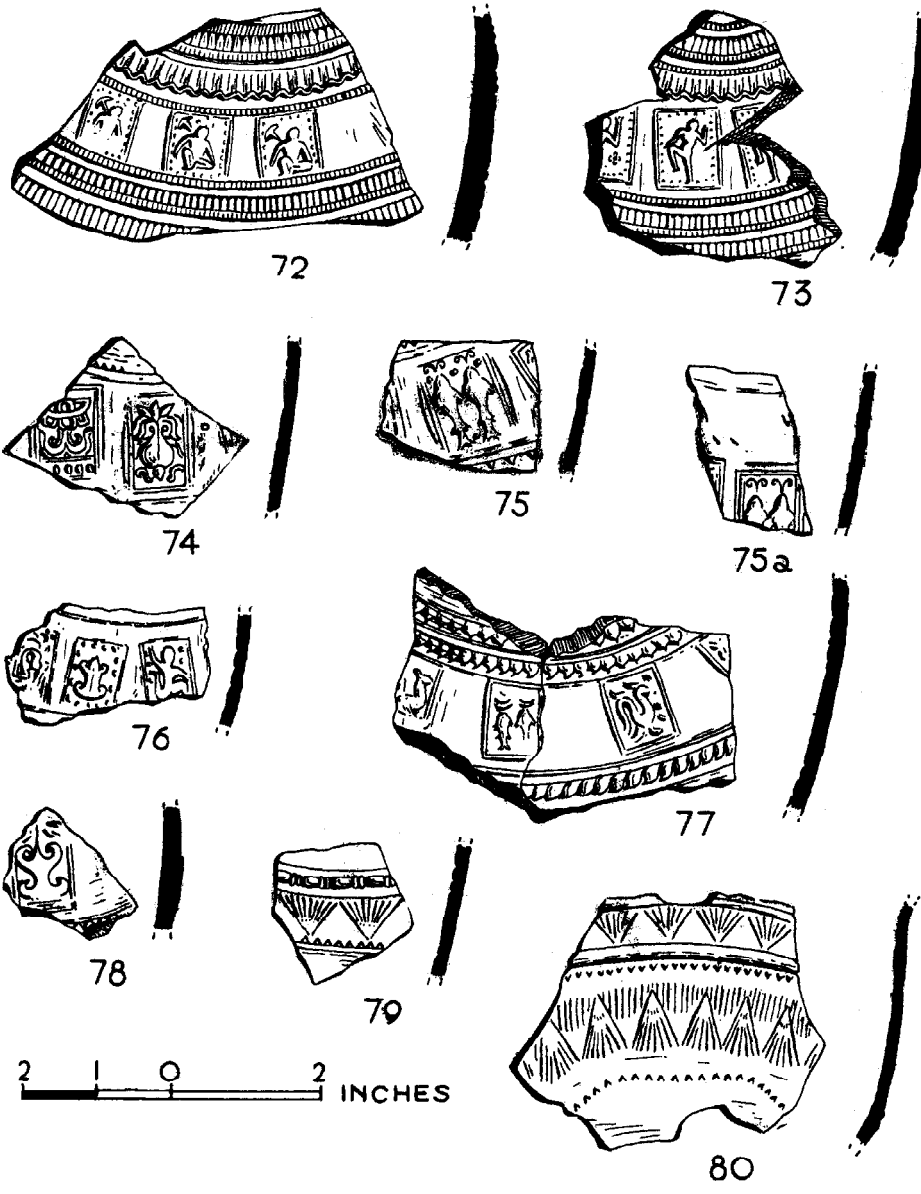

အမှတ်လက္ခဏာများပါသော အိုးခြမ်းပုံစံများ။

အမှတ် ၂ အဆောက်အအုံမှ ဆီးခွံဟုခေါ်သည့် သေးငယ်ပါးလွှာပြောင်ချောသော ရွှေခွက်ငယ်တစ်ခုနှင့် ငွေခွက်ငယ်တစ်ခုကို ရရှိ၏။ ယင်းတို့ကို အဆင်တန်ဆာတစ်ခုခုတွင် တပ်ဆင်အသုံးပြုဖွယ်ရာရှိ၏။ ရုံးသုံးအဝိထက် အနည်းငယ်သေးသွယ်သော နန်းလုံးရွှေချောင်းကလေးတစ်ချောင်းကို အမှတ် ၁၅မြို့ဝင်ပေါက်မှ ဖော်ထုတ်ရရှိ၏။

အမှတ် ၉ အဆောက်အအုံမှ ဖိုင်ခွက်သဏ္ဌာန် ခဲပြားရှစ်ပြားနှင့် အပိုင်းအစ ဆယ်ခုရရှိခဲ့၏။ အကြီးဆုံးမှာ အချင်း နှစ်လက်မရှိ၍ အသေးဆုံးမှာ ကျပ်ပြားခန့်ရှိသည်။ အမှတ် ၁၅ မှ ပေသီးခန့်ရှိသည့် ခဲလုံးတစ်လုံးနှင့် အမှတ် ၈ မှ ကတော့ပုံ ခဲအလေးတစ်ခုကို အသီးသီးရရှိသည်။

တူးဖော်ရရှိသည့် ကြေးညိုပစ္စည်းများသည် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။ အမှတ် ၁၅မှ ခြင်္သေ့ရုပ်ငယ်တစ်ခု၊ ဟသ်ံရုပ်ငယ်တစ်ခု၊ ကြေးနားတောင်းအပိုင်းအစ နှစ်ခု၊ လက်စွပ်တစ်ကွင်း၊ အမှတ် ၃ အဆောက်အအုံမှ ကြေးနန်းလုံးလက်ကောက်ငယ်တစ်ခု အသီးသီးဖြစ်ကြသည်။ ကြေးဝါပစ္စည်းများမှာ အမှတ် ၉ မှ တံခါးချိတ်တပ်ဆင်သည့် အတံတစ်ပိုင်းကျိုးနေသော ကွင်းတစ်ခု၊ အမှတ် ၃ မှ ချူနှစ်ခု၊ အမှတ် ၂ မှ မျက်ခွဲဆိုးသည့် ကြေးချောင်း (၃.၅ လက်မ) တစ်ခု အသီးသီးဖြစ်ကြ၏။

အခြားအသေးအဖွဲပစ္စည်းများမှာ (၁) နှစ်ခြမ်းကွဲနေသော ကျောက်ဖြူ ကြာဆစ်ပုံ လည်ဆွဲငယ်တစ်ခု၊ (၂) အရိုးဆံထိုးတစ်ပိုင်းကျိုးတစ်ခု၊ (၃) ကလောင်သွားကဲ့သို့သော အရိုးစတစ်ခု၊ (၄) အရိုးဖြင့်ပြုလုပ်ဟန်တူသော အပြားပိုင်း တစ်ခု၊ (၅) ယောက်သွားများနှင့် ကြွေစေ့များ၊ (၆) သမင်ခွံ့အပိုင်းအစနှစ်ခု၊ (၇) အမှတ် ၂ အဆောက်အအုံမှ မြေနီခဲများဖြစ်ကြသည်။ မီးလောင်ကျွမ်းထားသည့် သစ်ဆိမ့်သီးကိုလည်း အမှတ် ၂ တိုက်ကြီးမှ ရရှိ၏။

အင်္ကတေ ပစ္စည်းများ

အင်္ကတေပစ္စည်းများသည် အဆောက်အအုံတွင် တပ်ဆင်ခဲ့သော ဗိသုကာအခြယ်အလှယ်များဖြစ်၍ ယင်းတို့ကို ကုန်းအမှတ် ၂၁ တစ်နေရာတည်းမှပင် ဖော်ထုတ်ရရှိ၏။ ထိုကုန်းရှိ အဆောက်အအုံသည် အထက်၌ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဗိသ္ဓနိုးခေတ် ဦး (ပျူခေတ်) တွင် မတည်ရှိသေးဘဲ ခရစ်နှစ် ၁၁ ရာစု၊ ပုဂံခေတ် အတွင်းလောက်ကျမှ ယင်းကိုတည်ဆောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဖွယ်ရာရှိသည်။ ထိုခေတ်ထက် အနည်းငယ် စောကောင်းစောမည်ဟု ခန့်မှန်းနိုင်သော်လည်း ဤအင်္ကတေပစ္စည်းများကို ပျူခေတ်လက်ရာများဟု မဆိုနိုင်ချေ။ အင်္ကတေရုပ်နှင့် အမွမ်းအပြောက်များတွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်သည်။

(၁) *မကိုဠ်ဆောင်း နတ်ဦးခေါင်းကျိုး* ။ ။ နားနှစ်ဖက်ကျိုးနေသည်။ နံရံမှ ကွာကျသော အရုပ်ဖြစ်ဟန်တူသည်။ အမြင့် ခြောက်လက်မ ရှိ၏။

(၂) *ဘီလူးရုပ်နှင့်တူသော ဦးခေါင်းကျိုး* ။ ။ နားများလည်း ကျိုးနေသည်။ နဖူးတွင်မျက်လုံးတစ်လုံး အပိုပါသေးသည်။ ပါးစပ်အစွန်းများတွင်လည်း မျက်လုံးကဲ့သို့ ထွင်းထားသည်။ အမြင့် ၃.၇ လက်မ ရှိ၏။

(၃) *အမျိုးသမီးကိုယ်အထက်ပိုင်းရုပ်* ။ ။ လက်အုပ်ချီနေဟန်ဖြစ်၍ လက်စည်းလက်ကျပ်နှင့်လက်ကောက်များ၊ ဝတ်ဆင်ထားသည်။ လည်ဆွဲတန်ဆာလည်းပါသည်။ အမြင့် ၅ လက်မ ရှိ၏။

(၄) *မျက်လုံးသုံးလုံးပါသည့် ဘီလူးခေါင်းပုံ* ။ ။ အထက်သွားများပေါ်နေသည်။ မကိုဠ်ဆွဲနှံ့မှ ဖြာထွက်သော ပန်းခက်များသည် မျက်နှာတေးမှ ကျနေသည်။ အမြင့် ၉ လက်မရှိ၏။

(၅) *ပုဆစ်တုပ်ထိုင်လျက် လက်အုပ်ချီနေသော နတ်ရုပ်* ။ ။ လေးပိုင်းကျိုး မကိုင်ချွန်ချွန်ဆောင်၍ မျက်လုံးဆုံးလုံးပါရှိသည်။ လက်စည်းနှင့်လက်ကောက်များ ဝတ်ဆင်ထားသည်။ အမြင့် ၁၂ လက်မရှိ၏။

(၆) *အမောက်ချွန်ချွန်နှင့် ဘယက်တန်ဆာဆင်ထားသည့် ခြင်္သေ့ရုပ်* ။ ။ လက်ယာခြေကျိုးနေသည်။ အမြင့် ၁၂ လက်မရှိ၏။

(၇) *ခြင်္သေ့ရုပ်အငယ်* ။ ။ အမြင့် ၈ လက်မ ရှိ၏။

(၈) *ကြာတန်းဖောင်းရစ်၏ အပိုင်းအစများ* ။

(၉) *အပြောက်နားပါသော ကြာရွက်ပုံစိန်ထောင်များ* ။

(၁၀) *စုလစ်မွန်ချွန်မှ ရာလေက်ညှိုးများ* ။

(၁၁) *ခြွူးပန်း၊ ကြာပန်း၊ ပန်းက်ပန်းခွေ၊ တိုင်ဖုံးပန်းအပိုင်းအစများ* ။

လူရိုးနှင့် တိရိစ္ဆာန်ရိုးများ

တူးဖော်သည့်ကုန်းအချို့ မှ လူရိုးများနှင့် တိရိစ္ဆာန်ရိုးများကိုပါ ဖော်ထုတ်ရရှိ၏။ လူခန္ဓာအလိုက် အရိုးစုအနည်းငယ်ကို ကုန်းအမှတ် ၁၂၊ ၁၄၊ ၁၈ တို့တွင် တွေ့၍ ကြေမွနေသော ဦးခေါင်းခွံများနှင့် အရိုးအပိုင်းအစများကို အမှတ် ၂ နှင့် အမှတ် ၉ တွင် တွေ့ရသည်။ လူရိုးစုများအနက် အမှတ် ၁၄ အဆောက်အအုံဘေးမှ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ထုတ်ရရှိသော ဆန့်တန်းမြှုပ်နှံထားသည့် လူရိုးစုကိုသာ ကောင်းစွာလေ့လာနိုင်သည်။ အခြားအရိုးစုများမှာမူ ရွှံ့စေးမြေတို့နှင့် ရောနှောနေရာ မပျက်မစီးစေပဲ သန့်စင်အောင်ပြုလုပ်ရန် မလွယ်ကူလှချေ။ ကြက်၊ ဂွက်နှင့် တိရိစ္ဆာန်ရိုးအများအပြားကို အမှတ် ၂ အဆောက်အအုံအတွင်း၌ တွေ့ရ၏။

ဧတော်အပိုင်းအခြား ခန့်မှန်းချက်

ဗိဿနိုးယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားသည့်ကာလကို သက္ကရာဇ်အတိအကျ ညွှန်ပြသည့်ကမ္ဘည်းကျောက်စာနှင့် အရေးအသားများ မတွေ့ရသော်လည်း မည်သည့်ရာစုအတွင်း ကျရောက်သည်ကိုကား ခန့်မှန်းရန် အထောက်အထားများရှိပေသည်။ ပျူဒင်္ဂါးများ အသုံးပြုခြင်း၊ အရိုးအိုးများ မြှုပ်နှံခြင်း၊ အုတ်အရွယ်အစား ကြီးကြီးမားမား အသုံးပြုခြင်း၊ မြေပုတီး ရောင်စုံကျောက်ပုတီးများ အသုံးပြုခြင်း စသည်တို့သည် သရေခေတ္တရာ ယဉ်ကျေးမှုလက္ခဏာများတွင် အပါအဝင်ဖြစ်ရာ ဗိဿနိုးတွင်လည်း ယင်းအင်္ဂါများကို တွေ့ရှိရခြင်းဖြင့် ဗိဿနိုးနှင့် သရေခေတ္တရာမြို့များသည် ယဉ်ကျေးမှုအားဖြင့် ဆက်စပ်နေကြောင်း သိသာသည်။ မည်သည့်မြို့ကို ရှေးဦးစွာတည်သည်ကိုမူ ဆန်းစစ်ရန်လိုပေမည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကားမှုသည် သရေခေတ္တရာ ယဉ်ကျေးမှုအင်္ဂါရုပ်များတွင် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်၏။ သရေခေတ္တရာ၌ ရှေးဟောင်းဘုရားပုထိုးများ ပေါများ၏။ ရုပ်ပွားတော်များကို ရွှေ၊ ငွေ၊ ကြေး တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း ထုလုပ်ပူဇော်၏။ သာသနာ့ အဆောက်အအုံတိုင်းတွင် အနည်းဆုံး ရွှံ့မီးဖုတ်အုတ်ချပ် ရုပ်ပွားတော်များ ဌာပနာခြင်းကို တွေ့နိုင်၏။ ပိဋကတ်တော် ကောက်နုတ်ချက်များကို ရွှေပေလွှာ၊ ငွေပေလွှာထက်တွင် ရေးထွင်းပူဇော်လေ့ရှိသည်။ သရေခေတ္တရာသည် ဗိဿနိုးနှင့်ခေတ်ပြိုင်

သို့မဟုတ် ရှေးဦးစွာထွန်းကားခဲ့ပါမူ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှု အစိတ်အပိုင်းများသည်လည်း ဗိသနိုးသို့ ပြန့်ပွားလွှမ်းမိုးလာခဲ့မည်မှာ မုချပင်ဖြစ်သည်။ ယခုတူးဖော်သုတေသနပြုလုပ်သမျှကို သုံးသပ်လျှင် ဗိသနိုးရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာ အငွေ့ အသက် အစပျိုးခဲ့သည့် လက္ခဏာများကိုသာတွေ့ရသည်။ သာသနာဖွံ့ဖြိုးမှု မရှိသေးဟုယူဆရ၏။ ဘုရားကျောင်းကန်လည်း ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာရှိသော အဆောက်အအုံများသည် သရေခေတ္တရာက ဘုရားပုထိုး ပုံစံများနှင့် ကွာခြားလေသည်။ ရှေ့ ငွေဆင်းတုများကို မဆိုထားဘိ၊ အုတ်ပုံနှိပ် (အုတ်ခွက်)ရုပ်ပွား တော်တစ်ဆူမျှကိုပင် ဗိသနိုးရှိ မတွေ့ရချေ။ ကျောက်ဆစ်လက်ရာ အနည်းငယ်ရှိသော်လည်း သရေခေတ္တရာမှာကဲ့သို့ ရုပ်ကြွဆင်းတု ကျောက်ချပ်၊ ဗုဒ္ဓဝင်ကျောက်ချပ်စသည် တို့ကို မတွေ့ရချေ။ ထို့ကြောင့် ဗိသနိုးသည် သရေခေတ္တရာထက် ရှေးကျသည်ဟု ခန့်မှန်းရပေသည်။ တစ်ဖန် ဗိသနိုးတွင် ကမ္ဘည်းကျောက်စာတစ်ချပ် တစ်တိုင်မျှ မတွေ့ရခြင်းသည်လည်း အထက်ပါခန့်မှန်းချက်ကို ထောက်ကူဖြည့်စွက်ရာကျပေသည်။ ရှဲ့တံဆိပ်တုံးပါစာတန်းတွင် အကွရာသုံးလုံးသာ ပါရှိသဖြင့် ဃင်းဆည် စာပေအရေးအသား နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြည့်စုံလုံလောက်သော အထောက်အထားမဖြစ် နိုင်ဟု မှတ်ယူနိုင်၏။ သို့သော် ရှဲ့တုံးတွင် ဧတံနိုပ်ထားခြင်းကြောင့် အခြားဒေသမှ သယ်ဆောင်လာသည့်ဝတ္ထုပစ္စည်း မဟုတ်ကြောင်းကား ထင်ရှား၏။ မူရင်းတံဆိပ်တုံးကို အိန္ဒိယပြည်မှ တင်သွင်းလာခြင်း ဖြစ်နိုင်စေကာမူ အကွရာအရေးအသားနှင့် သက်ဆိုင်သော ခရစ်နှစ် ၂ ရာစုထက် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကွာခြားအံ့မထင်ပါ။ တံဆိပ်ပါသော ရှဲ့တုံးကိုတွေ့ရသည့် အဆောက်အအုံတွင်ပင် စကြာနှင့် ချွန်းတောင်းပုံစံများပါသည့် ကျောက်ပြားငယ်ကိုလည်း တွေ့ရသည့်အပြင် စေတီပုထိုးဖြစ်တန်ရာသော အဆောက်အအုံပုံစံတို့သည်လည်း အမရဝတီနှင့် နာဂဇုန်းကုန္ဒာက စေတီပန္နက်ပုံနှင့် တူညီနေသောကြောင့် ခြုံ၍သုံးသပ်လျှင် အခြေနေယှဉ်မှ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှု အစိတ်အပိုင်း ပြန့်ပွားရောက်ရှိလာကြောင်း သိရပေသည်။

အဆောက်အအုံများ မီးလောင်ရာမှ သစ်သားတိုင်များ မီးကျွမ်း၍ ကျန်ရစ်ကြောင်းကို အတိအကျ သိရသည်။ ယင်းမီးကျွမ်းတိုင်များ၏ မီးသွေးတို့ကို ရေဒီယိုကာဗွန် ဓာတ်ခွဲစမ်းသပ်မှုဖြင့် စစ်ဆေးကြည့်ရာ သစ်သားများ အသုံးပြုသည့်အချိန်မှ ယခုအချိန်ထိ နှစ်ပရိစ္ဆေဒ မည်မျှ ကြာညောင်းခဲ့ကြောင်း တွက်ချက်၍ ရပေသည်။ ယင်းစမ်းသပ်နည်းသည် အတန်ယုံကြည်စိတ်ချရသော်လည်း ချွတ်ယွင်းချက်လုံးဝကင်းသည်ဟုကား မဆိုသာချေ။ သို့သော် အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာကြောင့် ခန့်မှန်းချက်မှားယွင်းပါက အစစ်အမှန်ကာလအပိုင်းအခြားသည် ယခုတွက်ချက်ရရှိသည့် သက္ကရာဇ်ထက်ပင် စောဦးမည်ဖြစ်ချေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤနည်းဖြင့် စမ်းသပ်ခန့်မှန်းချက်ကို အကြမ်းအားဖြင့် လက်ခံထားရပေမည်။ အမှတ် ၉ အဆောက်အအုံ၏ အစောဆုံးမြေလွှာက မီးသွေးသည် ခရစ်နှစ် ၁ ရာစုမှ လည်းကောင်း၊ ယင်းအထက်မြေလွှာက မီးသွေးသည် ၂ ရာစုမှလည်းကောင်း တည်ရှိခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ အမှတ် ၁၀ ရှိ မြေလွှာနှစ်ခုမှာ ၃ ရာစုနှင့် ၄ ရာစု အစလောက်မှ အသီးသီးတည်ရှိခဲ့ကြောင်း သိရ၏။ ဤအဆောက်အအုံများသည် မြို့ရိုးအပါအဝင် အခြားအဆောက်အအုံတို့နှင့် ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်ရာ ဗိသနိုး ထွန်းကားသောကာလမှာ ၁ ရာစုမှ နောက်အကျဆုံး ၄ ရာစု၊ ၅ ရာစု အထိဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူက သင့်လျော်ပေမည်။ ဤကာလတွင် အနွှန်းယမှ ဘာသာရေး အငွေ့အသက်နှင့် အက္ခရာအရေးအသား ရောက်ရှိလာနိုင်၏။ သရေခေတ္တရာထက်စောစွာ တည်ထောင်ခဲ့သော်လည်း ၅ ရာစုနှစ်ခန့်တွင် ထို နှစ်ပြည်သည် ခေတ်ပြိုင်ထွန်းကားလျက်ရှိ၍ သရေခေတ္တရာနှင့် စစ်မက်ဖြစ်ပွားခဲ့သောကြောင့် ဗိသနိုးမြို့ ပျက်ရခြင်းဖြစ်သည်ဟု၍လည်း ကာလအပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဆက်စပ်ယူဆနိုင်ဖွယ်ရာရှိလေသည်။

ဗိဿနိုး ယဉ်ကျေးမှုကို သုံးသပ်ချက်

ဗိဿနိုးမြို့ မတည်ထောင်မီက ထိုဒေသပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပျဉ်လူမျိုးတို့ မှီတင်းနေထိုင်ခဲ့ကြဟန် တူသည်။ ထိုစဉ်ကပင် ယင်းတို့ကို အခြားအရပ်မှ ရန်သူများ မကြာခဏ လာရောက်ရန်မူတတ်ကြသော ကြောင့် ပျဉ်တို့သ'ည် စည်းစည်းလုံးလုံးဖြင့် မိမိတို့၏ အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်၍ အေးချမ်းစွာ လုပ်ကိုင်စားသောက်လိုသော အသိဉာဏ် ရရှိခဲ့ကြဟန် လက္ခဏာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ခရစ်နှစ် ၁ ရာစုအတွင်း တွင် ယင်းတို့သည် မြို့ပြတည်ထောင်၍ အခြေတကျနေထိုင်ခဲ့ကြ၏။

မြို့နေလူထုသည် သစ်ဝါးဖြင့် ဆောက်လုပ်သော အိမ်များတွင်သာနေထိုင်ကြသော်လည်း ဗိသုကာ အတတ်၌ ကျွမ်းကျင်ကြ၍ အုတ်အဆောက်အအုံများကိုပင် တည်ဆောက်နိုင်ကြသည်။ အုတ်ကို မြေနီ သရွတ်ဖြင့်ပင် စီသော်လည်း ထိုအုတ်များဖြင့် ထုထည်ကြီးမားသော နံရံများ ပြုလုပ်၍ ခိုင်ခံ့စေ၏။ နံရံများကို အင်္ဂတေမွမ်းမံခြင်း၊ ထုံးသုတ်ခြင်း၊ ဆေးခြယ်လှယ်ခြင်းတို့ကိုလည်း ပြုလုပ်၏။

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအဖြစ်ဖြင့် လယ်ယာထွန်ယက်၍ စပါးစိုက်ပျိုးသူများ၊ ပန်းပဲလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင် သူများ၊ ရက်ကန်းရက်သူများ၊ ပုတီးလက်ကောက်၊ အဆင်တန်ဆာလုပ်သူများ၊ အိုးထိန်းသည်များ၊ ပန်းရန်များလည်း ရှိကြပေသည်။ သံနှင့်ကြေးသတ္တုများကိုသာမက ရွှေနှင့်ငွေကိုလည်း အသုံးပြုတတ်ကြ၏။ သို့သော် ပြောပလောက်အောင်ကား မတွေ့ရချေ။

ရန်သူကို ကာကွယ်ရန် ဓား၊ လှံ၊ လေး၊ မြား၊ လက်နက်များကိုသာ အသုံးပြုကြရသဖြင့် မြို့ရိုးကို အခိုင်အလုံတည်ဆောက်ကာ မြို့တံခါးနှင့် ကတုတ်များကို စီမံထားကြလေသည်။ အုပ်ချုပ်သူ အကြီး အကဲအတွက်လည်း မြို့လယ်၌ သီးသန့်နေရာပေး၍ စောင့်ရှောက်ကြ၏။

အနုပညာအဆင့်အတန်း မမြင့်မား လှသော်လည်း ကျောက်ဆစ်ပညာ တတ်ကျွမ်းခြင်း၊ မြေအိုးများကို တင့်တယ်အောင်ခြယ်လှယ်ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း၊ ရောင်စုံပုတီးများကို ပြုလုပ်နိုင်ခြင်းတို့ကိုထောက်၍ ထိုလူမျိုးတို့တွင်သင့်တင့်သော အနုပညာဗီဇရှိကြပြီဟု ဆို နိုင်၏။

ဗိဿနိုးတွင် စာပေ မထွန်းကားသေးချေ။ ထို့ကြောင့် ဗြဟ္မဏဘာသာ ဗုဒ္ဓဘာသာ အင်္ဂေအသက်များ ရောက်ရှိလာပြီဖြစ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓသာသနာမဖွံ့ဖြိုးဘဲ ရှိနေသေး၏။ ဆင်းတုရုပ်တု ပူဇော်ခြင်း အလျှင်းမရှိသည်နှင့်အမျှ ဝိဋကတ်ပေစာ (ရွှေပေ၊ ငွေပေ) ရေးထိုးခြင်းလည်း မရှိချေ။

ထူးခြားသော ထုံးဓလေ့မှာ အရိုးအိုးမြှုပ်နှံခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သေဆုံးသူ၏ ရုပ်ကလာပ်ကို မီးသင်္ဂြိဟ်၍ အရိုးပြာနှင့် မီးကျွမ်းအရိုးအစအနတို့ကို မြေစေးနှင့်ရောကာ အဖုံးပါသောအိုးတွင်ထည့်၍ မြှုပ်နှံလေ့ရှိ၏။ အရိုးအိုးများကို မြို့ပြင်၌သာမဟုတ်ဘဲ၊ မြို့တွင်း၌လည်း အဆောက်အအုံကြီးများ အတွင်း အပြင်၌ မြှုပ်နှံကြ၏။ ရုပ်ကလာပ်ကို ဆန့်တန်းသော အနေအထားနှင့် ခေါက်ကွေးသော အနေအထားတွင်ထားကာ မြှုပ်နှံသည့် သာဓက အနည်းငယ်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။ သို့သော် သစ်သားခေါင်းများကိုကား မသုံးချေ။ သင်္ဂြိဟ်ပြီးစီးချိန်၌ အရိုးအိုးများကို အစဉ်အလိုက် တစ်ခုစီ မြှုပ်ဟန် မတူချေ။ သခြိုင်းကုန်း၌လည်းကောင်း၊ မြို့တွင်း၌လည်းကောင်း၊ အရိုးအိုးများကို အစုလိုက်တစ်ပြိုင်တည်း မြှုပ်နှံခြင်းကို တွေ့ရ၏။ ယင်းသို့ ပြုလုပ်နိုင်ရန် အမှတ် ၂ အဆောက်အအုံတွင် အိုးကွဲအမြောက်အမြား ကိုလည်းကောင်း၊ လူရိုးအစအနများကိုလည်းကောင်း၊ ဖော်ထုတ်ရရှိခြင်းဖြင့် ထိုအဆောက်အအုံတွင် ယင်းသို့ အရိုးအိုးများမမြှုပ်မီ ထိုအိုးကွဲစသည်များကို စုဆောင်းသိုလှောင်ထားကောင်း ထားခဲ့ပေမည်။

ဗိဿနိုးမြို့သည် ၄ ရာစုနှင့် ၅ ရာစုကြားခန့်တွင် ပျက်စီးခဲ့၏။ အဆောက်အအုံများနှင့် မြို့တံခါးများ မီးလောင်ကျွမ်းခဲ့သဖြင့် ရန်သူလက်ချက်ဖြင့် ပျက်စီးခဲ့ရဟန်တူသည်။ ယင်းသို့ ဆိတ်သုဉ်းမသွားဘဲ မြို့ပျက်ပြည်ပျက်ဘဝကို တစ်ကြိမ်တစ်ခါတွေ့ကြုံခဲ့ရသေးသည်။ ထိုသို့ ပထမအကြိမ် ပျက်စီးပြီးနောက်တွင် အဆောက်အအုံတို့ကို ပြန်လည်တည်ဆောက်၍ မွမ်းမံထူထောင်နိုင်ခဲ့ကြပေသေးသည်။

ဒုတိယအကြိမ် ပျက်စီးပြီးနောက်တွင်ကား မြို့တော်သည် တစ်ခါတည်းဆိတ်သုဉ်းသွားခဲ့၏။ သို့သော် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် လူအများ ဆက်လက်နေထိုင်ခဲ့ကြဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် အမှတ် ၂၁ ကုန်းတွင် နှောင်းခေတ်၌ အဆောက်အအုံကို ထပ်မံတည်ဆောက်ခဲ့၏။ ထိုအဆောက်အအုံသည် ဘာသာရေးနှင့် သက်ဆိုင်မည်ဟု ယူဆရ၏။ သို့သော် အင်္ဂတေအမွမ်းအမံ လက်ရာများသည် ပုဂံခေတ်လက်ရာနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသဖြင့် ပုဂံခေတ်နှင့် မရှေးမနှောင်း တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ဗိဿနိုးတွင် သရေခေတ္တရာမှာလောက် ဗုဒ္ဓသာသနာ မထွန်းကားခဲ့သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဓိဓိတို့ ယုံကြည်သော ထုံးစလေ့များကို အကြောင်းပြု၍ စေတီနှင့်ကျောင်းသံခိမ်းကဲ့သို့သော အဆောက်အအုံများကို တည်ဆောက်ခဲ့၏။ အမရဝတီနှင့် နာဂဇုနကုန္ဍက ရှုပ်ပွားတော်များကို ကိုးကွယ်ခြင်းမပြုသော အပရသေလီယဂိုဏ်းနှင့် မဟီသာသကဂိုဏ်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ကြောင့် ဗိဿနိုးတွင် သာသနာပြုခဲ့ကြသည်ဟု ယူဆရသည်။ ခြုံ၍ကြည့်လျှင် ရှေးဦးပိုင်း၌ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း ယဉ်ကျေးမှုအစိတ်အပိုင်းများ ပျံနှံ့ရောက်ရှိလာ၍ နောက်ပိုင်းတွင် သရေခေတ္တရာနှင့် ကူးလူးဆက်သွယ်မှုရှိခဲ့ပေသည်။ ဗိဿနိုးမြို့၊ ပန်ထွာပြည်ဟူသော အမည်များ မှည့်ခေါ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အထောက်အထား မတွေ့ရသော်လည်း အစဉ်အဆက်ခေါ်ဝေါ်လာခဲ့ခြင်းကြောင့် ယင်းအမည်များသည် ယနေ့တိုင် ထင်ရှားတည်တံ့ခဲ့သည်ဟု မှတ်ယူရပေသတည်း။

ဗိဿနိုးမြို့ဟောင်း Pg - 22 မှ

(ဃ) ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ

(ဃ) ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ

Click here To Continue Page